

LANDINFO

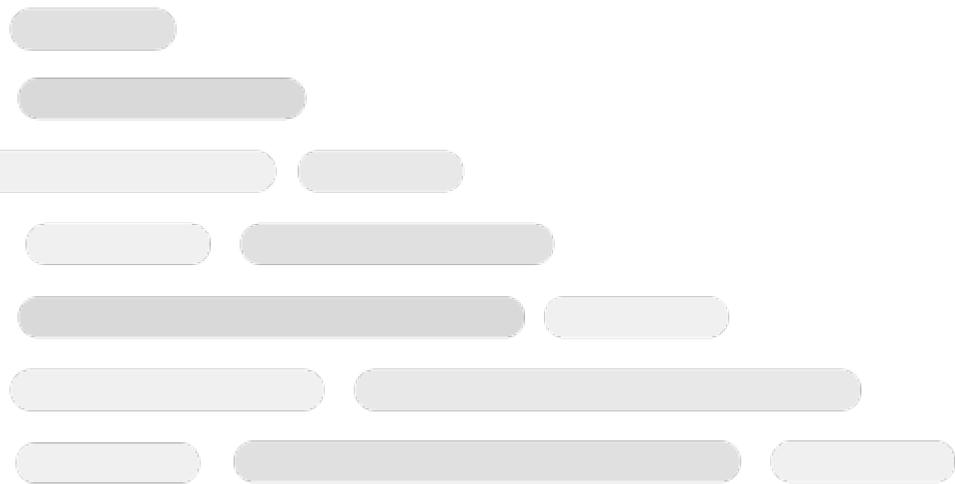
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Iran

Situasjonen for LHBT-personer

16. november 2022

© Landinfo 2022

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Iranian LGBT people face many hostile forces that leave very limited room for manoeuvre. The Penal Code, which is based on Sharia, criminalizes both homosexual acts and "violations of public morality", and Iran is one of the few countries in the world that has the death penalty for homosexual intercourse (sodomy). Homophobia and ignorance are widespread within the authorities and general society, leading to violence and abuse without legal protection. Having a queer identity is often considered a mental disorder that requires treatment - a consideration also held by Iranian health authorities and some health personnel. The extent of arrests and prosecutions is uncertain, but examples of different profiles are given in this report. Sources point out that convictions for homosexual rape may in reality involve consensual acts. In autumn 2022, two female LGBT activists were sentenced to death, in what is the first known death sentence for queer activism.

Place of residence, socio-economic conditions and LGBT identity affect the individual's ability to live in line with their sexual orientation or gender identity. Transgender people have a different legal starting point than homosexuals. Gender reassignment surgery is permitted, and those who perform it can be legally recognized with their gender identity.

Sammendrag

Iranske LHBT-personer er omgitt av mange fiendtlige krefter som etterlater et svært begrenset handlingsrom. Straffeloven, som er basert på sharia, kriminaliserer både homoseksuelle handlinger og «krenkelser av offentlig moral», og Iran er ett av få land i verden som har dødsstraff for homoseksuelt samleie (sodomi). Homofobi og uvitenhet er utbredt hos både myndigheter og i samfunnet generelt, og fører til vold og overgrep uten rettslig beskyttelse. Det å ha en skeiv identitet betraktes ofte som en psykisk lidelse som krever behandling, også av iranske helsemyndigheter og en del helsepersonell. Omfanget av arrestasjoner og straffeforfølgelse er usikkert, men eksempler på ulike profiler er gjengitt i notatet. Kilder påpeker at domfellelser for homoseksuell voldtekt i virkeligheten kan dreie seg om samtykkende handlinger. Høsten 2022 ble to kvinnelige LHBT-aktivister dømt til døden, i det som er den første kjente dødsdommen for skeiv aktivisme.

Bosted, sosioøkonomiske forhold og LHBT-identitet påvirker den enkeltes mulighet til å leve i tråd med seksuell legning eller kjønnsidentitet. Transpersoner har et annet rettslig utgangspunkt enn homofile. Kjønnskorrigerende kirurgi er tillatt, og de som gjennomfører det, kan bli rettslig anerkjent med den kjønnsidentiteten de har.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Begrepsbruk	8
2 Lovgivning og offisiell holdning	8
2.1 Homoseksuelle handlinger definert som <i>hadd</i> -forbrytelser	8
2.1.1 Strenge beviskrav	10
2.1.2 Strafferettslig insentiv for anklager om voldtekt	10
2.2 Andre relevante straffebestemmelser	11
2.3 Lovgivning og prosedyrer for kjønnskifte	12
2.4 Fritak fra militærtjeneste	13
2.5 LHBT-personer står uten rettslig beskyttelse ved overgrep	14
2.6 Offisiell holdning og retorikk.....	15
3 Den iranske befolkningens holdninger	16
3.1 Er det tegn til større aksept?.....	16
4 Å leve som skeiv i Iran	17
4.1 Variasjon basert på bosted, sosioøkonomiske faktorer og LHBT-identitet.....	17
4.1.1 Særskilt for transpersoner	18
4.2 Skeive tar på seg en streit maske utad.....	19
4.3 Hvordan forholder man seg til giftpresset?	19
4.4 Samboerskap	20
4.5 Fysiske møteplasser og sosiale soner	21
4.6 Kontakt i nettbaserte rom	22
4.7 Noen velger å utsette seg for personlig risiko	22
5 Reaksjoner fra nærmiljø og samfunn	23
5.1 LHBT-personer er utsatt for overgrep på mange arenaer	23
5.1.1 Overgrep, press og vold i nære relasjoner	24
5.1.2 Overgrep i offentlige rom, arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner	25
5.1.3 Nett-trakassering.....	26
6 Myndighetsreaksjoner	26
6.1 Blokkering og sensur av nettsider	26
6.2 Overvåking og trakassering av nettbrukere.....	27
6.3 Arrestasjon og straffeforfølgelse	27
6.3.1 Henrettelser for ulike kategorier sodomi	28
6.3.2 Straffeforfølgelse av LHBT-aktivister.....	31
6.3.3 Andre grunnlag for arrestasjon og straffereaksjoner	33
6.4 Overgrep og vold fra politi og sikkerhetsstyrker	34
7 Helseaspektet – konverteringsbehandling og kjønnskorrigerende kirurgi	35
7.1 Helseskadelig effekt av behandling og kirurgi.....	36
7.2 Positive erfaringer fra møter med helsepersonell.....	37
7.3 Mindreårige utsettes for konverteringsbehandling.....	37
8 Referanser	38

1 Innledning

Holdningene til likekjønnet begjær har historisk sett vært preget av både fordømmelse og aksept i Iran. Gjennom store deler av landets historie har homoseksuelle handlinger blitt ansett som en religiøs synd, og som en overtredelse av rammene for det naturlige formålet med seksuell aktivitet. Samtidig var homoerotisme et fremtredende trekk ved persisk kultur mellom det niende og 20. århundre, og noe som både ble hedret og lagt til rette for. Dette dreide seg om asymmetriske forhold mellom voksne menn og unge gutter/menn, og kjennetegnet særlig eliten og den herskende klassen. Selv om Koranen forbyr analt samleie mellom menn (*sodomi*, *livat*), hadde herskerne kjente kjærlighetsforhold med gutter. Det fantes også guttekonkubiner innenfor flere yrker, blant annet i militæret og i kjøpmannskretser. Aksepten for homoerotisk kjærlighet nådde sitt høydepunkt under Qajar-dynastiet (1785-1925), da konger åpent feiret likekjønnede forhold (Sato & Alexander 2021, s. 37).¹

Det var først på 1900-tallet, under Reza Pahlavis styre (1925-1941), at homoseksuelle handlinger ble kriminalisert. Dreiningen skyldtes et ønske om å «modernisere» Iran, og bringe landet på linje med datidens vestlige holdninger til homofili. Under Mohammad Reza Pahlavis periode (1941-1979) økte toleransen på nytt; for eksempel dukket det opp «homovennlige» nattklubber på 1970-tallet. Med den islamske revolusjonen i 1979 ble imidlertid intoleransen befestet. Det nye lederskapet inntok en svært streng tilnærming til det som ble ansett som umoralsk og uislamsk, og innførte etter hvert sharia, som innebærer dødsstraff for homoseksuelt samleie (Sato & Alexander 2021, s. 38).

Den islamske republikkens rammer for seksuelle minoriteter har ikke endret seg vesentlig. Homofobi og uvitenhet preger i dag situasjonen for lesbiske, homofile og bifile personer, som i hverdagen opplever fravær av både rettigheter og rettslig vern mot vold og overgrep. Myndighetenes tilnærming er todelt: Homoseksuelle handlinger og ulike uttrykk for «umoralsk adferd» er kriminalisert og fører tidvis til arrestasjon og straffeforfølgelse. Samtidig forstås likekjønnet seksuell tiltrekning som en kjønnsidentitetsforstyrrelse som må behandles. Transpersoner har på sin side et annet rettslig utgangspunkt. Kjønnskorrigerende kirurgi er tillatt, og staten gjør det mulig å bli juridisk anerkjent med en annen kjønnsidentitet enn den man ble tildelt ved fødsel.

Dette temanotatet beskriver juridiske, religiøse og sosiale rammer som definerer LHBT-personers hverdag i Iran. Aktuelle straffebestemmelser og annet relevant lovverk er presentert innledningsvis, etterfulgt av en gjennomgang av offisielle holdninger og retorikk, samt iraneres innstilling til seksuelle minoriteter. Deretter

¹ Mannlig homoseksualitet har vært vanlig i muslimske samfunn. Seksuelle forhold fulgte gjerne samfunnets tradisjonelle mønster for kjønn og makt: Gutter spilte den passive (kvinnelige) rollen, mens voksne menn oppnådde seksuell nytelse gjennom dominans og i kraft av sin maktposisjon (Kligerman 2007, s. 4).

vies et eget kapittel til hvordan skeive lever og navigerer innenfor disse rammene. Separate kapitler belyser til slutt hvilke reaksjoner LHBT-personer risikerer å bli utsatt for av familie, samfunn og myndigheter, og hvordan helsepersonell tilnærmer seg tematikken.

Notatet bygger på åpent tilgjengelig kildemateriale. Det er lagt vekt på informasjon fra LHBT-organisasjoner som OutRight Action International og det iranske nettverket 6Rang (seks farger), som er basert i London. Flere av deres rapporter formidler resultater fra nettbaserte spørreundersøkelser og digitale intervjuer med skeive iranere i eller utenfor landet. Det er viktig å være oppmerksom på at informasjon fra denne typen interesseorganisasjoner kan være farget av kampanjearbeid på vegne av LHBT-personer. I den sammenheng er det relevant å nevne at en rekke sentrale kilder baserer seg på det samme kildematerialet når de rapporterer om situasjonen for seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter i Iran (se for eksempel U.S. Department of State 2022, s. 70-71; UN Special Rapporteur 2021, s. 10).

En annen hyppig sitert kilde er den britiske NGO-en Small Media, som i 2018 publiserte en omfattende LHBT-rapport. Rapporten er blant annet basert på intervjuer, kartlegginger og fokusgrupper gjennomført over nett. Flere akademiske studier er også sentrale kilder i dette notatet:

- I den kvalitative studien «How are Iranian Gay Men Coping with Systematic Suppression Under Islamic Law?» undersøker filosofen Mohammadrasool Yadegarfar hvilke strategier homofile menn bruker for å mestre hverdagen i Iran. Studien er basert på semi-strukturerte digitale intervjuer med 23 personer (Yadegarfar 2019).
- Den islandske forskeren Jón Ingvar Kjarran setter fokus på livet til homofile menn i Teheran i fagboken «Gay Life Stories: Same-Sex Desires in Post-Revolutionary Iran». Studien belyser hvordan homofile forsøker å meisle ut en meningsfull eksistens i det iranske samfunnet, og bygger på feltstudier i Teheran i 2015, hvor Kjarran intervjuet 25 personer (Kjarran 2019).
- Kameel Ahmady er en britisk-iransk sosialantropolog, som blant annet har forsket på homoseksualitet og kjønnslemlestelse i iransk og kurdisk kultur. Den omfattende studien «The Forbidden Tale of LGB in Iran» bygger på intervjuer med 136 personer i Teheran, Mashhad og Isfahan i 2016-2017 (60 prosent menn og 40 prosent kvinner) (Ahmady 2020a, b).

Forskningsmaterialet påberoper seg ikke å være representativt for iranske LHBT-personer generelt. Både Kjarran og Ahmady formidler perspektiver og opplevelser fra urbane samfunn. Som påpekt av Ahmady (2020a, s. 175, 258), lever mange LHBT-personer en skjult tilværelse med betydelig frykt for å bli avslørt. Det å skulle la seg intervjuer om sin virkelighet som skeiv i Iran vil nok for mange være utenkelig.

1.1 Begrepsbruk

LHBT er en forkortelse for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, og brukes som et samlebegrep om personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet. I dette notatet brukes også betegnelsen «skeiv» synonymt med LHBT.

«Transperson» er betegnelsen på individer som har en annen kjønnsidentitet enn den de ble tildelt ved fødsel. En person som er født som mann, men som har en kvinnelig kjønnsidentitet, betegnes ofte som «transkvinne». Motsatt brukes «transmann» om en person som er født som kvinne, men som har en mannlig kjønnsidentitet. Betegnelsen «kjønnsinkongruens» brukes også om denne opplevelsen.

2 Lovgivning og offisiell holdning

Iran er en shiaislamsk republikk. Det betyr at religion – slike den forstås og defineres av maktapparatet – og samfunn er to sider av samme sak. For iranske myndigheter er det viktig at samfunnets offentlige rom gjenspeiler at landet er en islamsk republikk. Straffeloven er basert på islamsk lov (sharia), hvilket innebærer at all seksuell praksis som strider med islamske regler for kjønnsliv, er forbudt og straffbart. Når det gjelder homoseksualitet, er det kun bestemte handlinger som er kriminalisert, ikke legningen i seg selv.

I 2013 innførte Iran en ny versjon av straffeloven med enkelte revisjoner av kapitlene om homoseksuelle handlinger. For eksempel er lovbruddene klarere definert enn i den forrige versjonen (IHRDC 2013, s. 11-12). Den største endringen er imidlertid den strafferettslige distinksjonen mellom partene i et analt samleie, hvor den som penetrerer nå skal straffes mildere enn den som blir penetrert (se spesifisert nedenfor). I den tidligere versjonen av loven var det dødsstraff for begge parter. Distinksjonen har blitt satt i sammenheng med tradisjonelle syn på mannlig seksualitet, der den aktive part blir ansett å handle mer i tråd med normene for maskulinitet (Karimi & Bayatrizi 2019, s. 418, 425).²

2.1 Homoseksuelle handlinger definert som *hadd*-forbrytelser

Straffen for seksuell omgang mellom personer av samme kjønn er dekket av artiklene 233-241 i straffeloven. Bestemmelsene er en del av bok 2, som

² Forskerne Ahmed Karim og Zohreh Bayatrizi ved universitetet i Alberta, Canada, har analysert betydningen av endringen. De viser til en «fallosentrisk logikk», der sex forstås som en handling mellom en aktiv mannlig part og en passiv kvinnelig part. Når denne logikken overføres til likekjønnet sex, blir posisjonen til den penetrerte mannen problematisk, ettersom dette bryter ned kjønnsnormen om at penetrering er det naturlige uttrykket for mannlig seksualitet. Selv om den aktive part også blir ansett å handle syndig og unaturlig, ses dette i sammenheng med det kompromissløse kravet om at kvinner skal være seksuelt rene og ærbare. For den andre parten derimot finnes det ingen formildende omstendigheter (Karimi & Bayatrizi 2019, s. 425).

omhandler *hadd*-forbrytelser.³ De aktuelle lovartiklene skiller mellom mannlige og kvinnelige relasjoner og ulike alvorlighetsgrader, blant annet mellom aktiv og passiv part for den mest alvorlige *hadd*-forbrytelsen; sodomi (IHRDC 2013, s. 11-12; IPC 2013):

- Artiklene 233-234 regulerer *levāt* – sodomi – som er definert som penetrering av det mannlige kjønnsorganet, opp til omskjæringspunktet, inn i en annen manns anus. Den passive part skal alltid straffes med døden, mens den aktive part kun idømmes dødsstraff dersom han
 - har begått handlingen med makt eller tvang
 - oppfyller vilkårene for *ihsān*, som vil si at han er permanent gift med en kvinne/jente som har begynt å bli kjønnsmoden, og som han har hatt og kan ha vaginalt samleie med når han måtte ønske det
 - er ikke-muslim og den andre parten er muslim

I andre tilfeller straffes den aktive part med 100 piskeslag.

- Artikkelen 235 regulerer *tafkhīz*, som er definert som å legge det mannlige kjønnsorganet mellom lårene eller rumpeballene på en annen mann, eller penetrering som ikke når opp til omskjæringspunktet. Slike handlinger skal straffes med 100 piskeslag for både den aktive og passive part. Dersom den aktive part er ikke-muslim, og den passive er muslim, skal førstnevnte straffes med døden. Sivil status har ingen betydning for straffeutmålingen.
- Artiklene 238-240 regulerer *mosāheqeh*, som er seksuelt samkvem mellom kvinner, definert som at kjønnsorganene legges mot hverandre. Handlingen straffes med 100 piskeslag. Religionstilhørighet eller sivil status har ingen betydning for straffeutmålingen – ei heller om handlingen er utført med tvang eller ikke. Det skilles ikke mellom aktiv og passiv part.

Alle typer *hadd*-forbrytelser skal straffes med døden ved fjerde gangs foreteelse dersom man har blitt straffet de tre foregående gangene (IPC 2013, art. 136). Det betyr at de som dømmes for *tafkhīz* og *mosāheqeh*, risikerer dødsstraff ved gjentagende handlinger.

En annen bestemmelse i det samme kapittelet av straffeloven – artikkel 237 – regulerer andre homoseksuelle handlinger mellom menn som ikke er *levāt* eller *tafkhīz*. Dette er definert som kyssing eller berøring «som følge av begjær». Slike handlinger skal straffes med 31-74 piskeslag (IPC 2013). Dette er ikke en *hadd*-straff, men en såkalt *ta'zīr*-straff. *Ta'zīr* er forankret i islamsk rettstradisjon, men ikke direkte utledet av islamsk lov.

³ *Hadd*-forbrytelser betegnes som brudd på Guds grenser. Både forbrytelse og avstraffelse er direkte utledet og definert av islamsk lov. Straffene er svært strenge – enten fysisk avstraffelse (pisking, amputasjon, steining) eller dødsstraff.

2.1.1 Strengt beviskrav

Straffen for *hadd*-forbrytelser anses å være fastsatt av Gud og kan derfor ikke omgjøres eller benådes av en dommer. Beviskravene er følgelig strenge (IPC 2013, art. 219; Landinfo, CGRS & SEM 2021, s. 32). For homoseksuelle handlinger (*levāt*, *tafkhīz* og *mosāheqeh*) gjelder samme beviskrav som for utenomekteskapelige forhold (*zinā*) – enten tilståelse, vitneforklaringer eller «dommerens viten» (*elm-e qāzī*):

- Dersom en tilståelse skal kunne brukes som bevis, må den tiltalte tilstå handlingen fire ganger foran en dommer i en domstol (IPC 2013, art. 172a og 218). For «andre homoseksuelle handlinger» (art. 237), som ikke er *hadd*-forbrytelser, kreves to tilståelser (IHRDC 2013, s. 12).
- Dersom vitneforklaringer skal kunne brukes i bevisførselen, kreves fire mannlige øyevitner, eller minst tre mannlige og to kvinnelige. Hvis det bare er to mannlige og fire kvinnelige vitner, kan det ikke idømmes annen straff enn piskeslag (IPC 2013, art. 199). Et vitne må selv ha observert at *levāt* har funnet sted for at forklaringen skal være gyldig. Dersom det ikke er tilfellet, og det heller ikke er tilstrekkelig mange vitner til den påståtte handlingen, skal forklaringen anses som *qazf*, som er falsk anklage om seksuelle lovbrudd (IPC 2013, art. 200). *Qazf* er en *hadd*-forbrytelse som kan straffes med 80 piskeslag (IPC 2013, art. 250).
- En dommer kan fatte beslutning om skyldspørsmålet i en sak ut ifra sin egen kunnskap og forståelse, basert på «åpenbare bevis fremlagt for ham». Dette er i straffeloven betegnet som dommerens viten (*elm-e qāzī*). I slike tilfeller plikter dommeren å spesifisere hvilke bevis han bygger sin viten på. Straffeloven nevner ulike typer bevis og indisier som kan ligge til grunn for dommerens konklusjon (IPC 2013, art. 211).

2.1.2 Strafferettslig insentiv for anklager om voldtekt

Iransk straffelov anerkjenner ikke voldtekt som en separat forbrytelse. I stedet defineres heterofil og homoseksuell voldtekt som former for utroskap (*zinā*) og sodomi (*levāt*) (IHRDC 2013, s. 22). Loven slår fast at *zinā* eller *levāt* som er utført med tvang, skal straffes med døden for den aktive part (IPC 2013; art. 224d og 234). Homoseksuell voldtekt betegnes som *levāt-e be-onf* – direkte oversatt til «sodomi med tvang» (ILGA 2020, s. 47).

Den passive part skal i slike tilfeller fritas for straffeansvar. Et generelt vilkår for straffeansvar er nemlig at handlingen er utøvd av fri vilje (IPC 2013, art. 140). Dette gir den passive part et betydelig insentiv til å hevde at han har blitt voldtatt

dersom et homoseksuelt samkvem blir oppdaget. På den måten kan han unnslippe dødsstraff og alt straffeansvar (IHRDC 2013, s. 22).⁴

Ved anklager om voldtekt er det samtidig lettere for myndighetene å etterforske seksuelle lovbrudd. Straffelovens artikkel 241 slår fast at hvis det mangler akseptable bevis, eller dersom siktede benekter anklagene, er det ulovlig å gjennomføre etterforskning eller avhør for å avdekke private forhold. Unntaket er hvis det er mistanke om at handlingen er utført med tvang. I slike tilfeller kan dommeren gjøre grundigere undersøkelser, noe som igjen kan føre til en konklusjon om at handlingene var frivillige og innebære straffeansvar for begge parter (IHRDC 2013, s. 23). Slik Landinfo forstår det, regnes denne typen bevis som «dommerens viten», og dermed også som tilstrekkelig grunnlag for domfellelse.

2.2 Andre relevante straffebestemmelser

Det finnes også andre straffebestemmelser som blant annet brukes mot homoseksuell adferd. Straffelovens bok 5 har et eget kapittel om forbrytelser mot offentlig moral (IPC 1996, kap. 18, art. 637-641). For eksempel forbyr artikkel 638 enhver oppførsel i offentlige rom som anses være religiøst forbudt (*harām*), eller på annen måte «støtende for offentlig anstendighet». En merknad til artikkelen pålegger kvinner og jenter over 9 år å dekke til håret. Kilder påpeker at artikkelen også gir hjemmel for å reagere mot såkalt cross-dressing,⁵ selv om dette ikke er spesifikt nevnt (Amnesty International 2021, s. 4; CHRI 2021).

Videre stadfester artikkel 639 at enhver som etablerer eller henviser til «et sted for umoral eller prostitusjon», eller som tilrettelegger eller oppmuntrer til umoral eller prostitusjon, skal idømmes fengsel fra 1 til 10 år (IPC 1996). Artikkelen har blitt brukt mot skeive som organiserer sosiale mediasamfunn og chatterom, fordi dette tolkes som å tilrettelegge for «et sted for umoral» (OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 85).

I tillegg finnes en egen lov mot datakriminalitet (Computer Crimes Law), som utvider hjemmelen for å overvåke og sensurere informasjon på internett. Loven ble implementert i 2010 og har innskrenket den digitale yringsfriheten og skapt spesielle utfordringer for skeive som «møtes» i digitale rom. Også denne loven har et eget kapittel om forbrytelser mot offentlig moral og kyskhets, og tre

⁴ I en faktisk voldtektssak innebærer det derimot stor risiko for offeret å anmelde hendelsen. Hvis en påstått voldtektsmann lykkes med å bevise at den seksuelle handlingen var frivillig, risikerer offeret å bli henrettet for sodomi. Den påståtte voldtektsmannen vil i slike tilfeller bare bli henrettet hvis han er gift og oppfyller betingelsene nevnt i kapittel 3.1. I alle andre tilfeller er straffen 100 piskeslag (IHRDC 2013, s. 22).

⁵ Cross-dressing er å presentere seg i et annet kjønnsuttrykk enn det man vanligvis har.

bestemmelser er spesielt relevante i LHBT-sammenheng. Artiklene forbyr bruk av digitale enheter eller telekommunikasjon til å (Small Media 2018, s. 18):

- produsere, publisere, lagre, forhandle og distribuere uanstendig materiale (artikkel 14)
- oppfordre eller medvirke til å begå forbrytelser (artikkel 15)
- spre løgner i den hensikt å skade offentligheten, forstyrre offentlig sinnelag eller forstyrre myndighetenes sinnelag (artikkel 18).

Handlinger som beskrevet i artikkel 14, kan medføre anklager om «å spre korrupsjon på jorden» (*efsād fe-l-arz*), som er en *hadd*-forbrytelse som straffes med døden (FIDH 2020, s. 19).⁶ Definisjonen av *efsād fe-l-arz* ble endret i den nye straffeloven i 2013. I motsetning til tidligere omfatter lovbruddet nå også ikke-voldelige aktiviteter, slik som «publisering av løgner» og «drift eller administrasjon av sentre for korrupsjon eller prostitusjon». Forutsetningen er at handlingene er utøvd i et omfang som «forstyrrer offentlig orden og nasjonal sikkerhet på en alvorlig måte» (HRW 2012; IPC 2013, art. 286). Det finnes eksempler på at LHBT-personer har blitt tiltalt for denne forbrytelsen (ILGA 2020, s. 48).

Aktivister som kjemper for skeives rettigheter, kan også bli idømt fengselsstraffer for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet (CHRI 2021).

2.3 Lovgivning og prosedyrer for kjønnskifte

Kjønnskorrigerende kirurgi og behandling er lovlig og tilgjengelig i Iran, både for transkvinner og transmenn. Drøyt et tiår før den iranske revolusjonen stadfestet Ayatollah Ruhollah Khomeini at kjønnskifte er tillatt under sharia, og i 1986 utstedte han en fatwa som legaliserte denne formen for kirurgi og behandling i den islamske republikken.⁷ Utover denne fatwaen finnes det ingen spesifikk lov som fastslår at kjønnskifte er tillatt. Det finnes heller ikke lover som beskytter rettighetene til transpersoner som har gjennomgått operasjon. Spørsmål knyttet til de praktiske overgangsprosessene og fritak fra verneplikt (se kap. 2.2.2), er imidlertid dekket av kodifisert lov (Saeidzadeh 2016, s. 250, 252, 260-262).

Transkjønnethet er ikke juridisk anerkjent som en identitet i seg selv, men som en kjønnsidentitetsforstyrrelse (Gender Identity Disorder (GID)) som krever medisinsk behandling. Transpersoner som verken har fått GID-diagnosen eller

⁶ Loven regulerer for øvrig hvilket nettinnhold som skal blokkeres; alt fra pornografisk materiale til fornærmelse av religiøse figurer og offentlige tjenestemenn (Landinfo 2021, s. 29).

⁷ Fatwaen kom etter årelang korrespondanse og et personlig møte med transkvinnen Maryam Khatoon Molkara, som regnes som pioneren for transbevegelsen i Iran. Hun kom fra en religiøs bakgrunn og henvendte seg til Khomeini i 1967 fordi hun ønsket hans syn på kjønnskifteoperasjoner. I 1986 møtte hun ham personlig (IHRDC 2013, s. 12-13; OutRight Action International 2016b, s. 6-7).

lever i tråd med kjønnsidentiteten de er født med, risikerer overgrep, arrestasjon, fengsling og straffeforfølgelse, ifølge OutRight Action International (2016b, s. 27).

Det er Legal Medicine Organization (LMO), underlagt Justisdepartementet, som håndterer søknader om kjønnskorrigerende kirurgi og bekrefter GID-diagnosen. Ifølge OutRight Action International må søkere først henvende seg til familiedomstolen, som henviser saken til LMO. Det er også familiedomstolen som fatter beslutning om endring av navn og kjønn i folkeregisteret etter at operasjonen er gjennomført (OutRight Action International 2016b, s. 8-10; Saeidzadeh 2016, s. 253). Inntil halvparten av utgiftene til kjønnskorrigerende kirurgi og behandling skal dekkes av staten (OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 84). Det vises imidlertid til manglende klarhet og åpenhet rundt hva som er det nøyaktige tilskuddet (for en diskusjon av dette, se OutRight Action International 2016b, s. 46-49).

Mulighetene for rettslig anerkjennelse gjennom GID-diagnostisering og kjønnskorrigerende kirurgi har gitt Iran omtale som et progressivt land når det gjelder transrettigheter. Samtidig mener skeive organisasjoner at tilnærmingen forsterker forestillingen om at transpersoner lider av psykiske og seksuelle lidelser og trenger behandling (OutRight Action International 2016b, s. 1).

2.4 Fritak fra militærtjeneste

Homofile menn og transpersoner kan fritas fra obligatorisk militærtjeneste på medisinsk grunnlag. *Regulations on Medical Exemption from the Draft* fra 2014 klassifiserer homoseksualitet og transseksualitet som psykiske lidelser.⁸ På den ene siden slås det fast at individer med «perversjoner som er i strid med sosiale og militære verdier (inkludert seksuell perversjon og homoseksualitet)» kan fritas fra militærtjeneste – i første omgang i seks måneder, og deretter eventuelt på permanent basis, dersom legningen bekreftes av et av forsvarrets medisinske sentre. Denne unntaksklausulen er oppført under lovens kapittel 5 (psykiske sykdommer), paragraf 7 (6Rang 2016; Amnesty International 2021, s. 3; OutRight Action International 2016b, s. 29).

Samtidig stadfester paragraf 12 i samme lovkapittel at en kjønnsidentitetsforstyrrelse (GID) som er sertifisert av LMO, og bekreftet av et av forsvarrets medisinske sentre, gir permanent fritak fra militærtjeneste (OutRight Action International 2016b, s. 29). Disse fritaksklausulene – 5(7) eller 5(12) – føres opp på det militære fritakskortet, som dermed avslører en persons seksuelle legning eller kjønnsidentitet. Både myndighetsorganer, arbeidsgivere og utdannings-

⁸ Disse gruppene var også tidligere fritatt på grunnlag av psykisk lidelse, men den nye loven fra 2014 inneholder enkelte nye bestemmelser, bl.a. skiller den homoseksualitet fra transseksualitet (6Rang 2016).

institusjoner kan kreve dette identitetsbeviset fremlagt (6Rang 2016; Amnesty International 2021, s. 3; OutRight Action International 2016b, s. 29).

Ifølge 6Rang (2016) er prosessen frem mot innvilgelse av fritak både omstendelig og problematisk. Seks personer 6Rang har snakket med, måtte svare på intime spørsmål om seksuell praksis og identitet, det var ikke nok å oppgi legning. Under den seks måneder lange utsettelsen frem mot et eventuelt permanent fritak, må homofile menn søke behandling hos psykologer eller psykiatere som har tillit hos politi og militærvesen. All informasjonen som samles om en person, blir tilgjengelig for tjenestemenn som er involvert i prosessen (inkludert politiet), ifølge 6Rang (2016).

2.5 LHBT-personer står uten rettslig beskyttelse ved overgrep

LHBT-personer som opplever vold og overgrep innenfor familien eller på andre arenaer, står i praksis uten rettslig vern i Iran. Det finnes ingen lover som spesifikt beskytter seksuelle minoriteter eller kjønnsminoriteter mot dette. Videre innebærer det å oppsøke politiet eller domstolene en risiko for å inkriminere seg selv. Dertil gir spesifikke bestemmelser i straffeloven straffefrihet eller redusert straff for drap og overgrep begått i bestemte situasjoner (Amnesty International 2021, s. 5; OutRight Action International 2016a, s. 28):

- Artikkel 156 stadfester eksplisitt at det å beskytte ære er en av flere legitime grunner for å frikjenne noen fra straffeansvar.
- Artikkel 301 fritar menn som dreper sine barn og barnebarn fra gjengjeldelse (*qesās*), som er straffen for drap i iransk straffelov. Straffeloven stadfester ikke alternativ straff, men påtalemyndighetene kan i stedet tiltale gjerningsmannen for brudd på artikkel 612 (med en strafferamme på 3-10 år) for å ha «forstyrret orden og sikkerhet». Hensikten er å forhindre at gjerningspersonen eller andre begår handlingen igjen.
- Artikkel 302 fritar enhver gjerningsperson som har begått drap, fra både gjengjeldelse (*qesās*) og betaling av blodpenger (*dīyeh*) hvis det fastslås at drapsofferet hadde begått en *hadd*-forbrytelse. Straffeloven stadfester ikke alternativ straff, men påtalemyndighetene kan også her tiltale gjerningspersonen for brudd på artikkel 612.
- Artikkel 303 fastslår at selv når det ikke er bevist at drapsofferet har begått en *hadd*-forbrytelse, men gjerningspersonen handlet i den tro, vil vedkommende fortsatt være unntatt fra *qesās*. Gjerningspersonen vil i stedet være pålagt å betale *dīyeh* og sone 3-10 år i fengsel, i henhold til artikkel 612.

LHBT-kvinner har en spesielt utfordrende situasjon. Det juridiske rammeverket fratrar dem handlefrihet og like rettigheter overfor menn, og gjør dem sårbare for overgrep. Menn blir sett på som husholdningens overhode, og myndighetene skal helst ikke blande seg inn i familiens privatsfære. I henhold til sivilloven må en kone underkaste seg ektemannens vilje, noe som innebærer at hun er seksuelt

tilgjengelig for ham når han måtte ønske det. Disse lovene gir fedre, ektemenn og brødre mulighet til å kontrollere jenters og kvinners liv (OutRight Action International 2016a, s. 27).

2.6 Offisiell holdning og retorikk

Ledende representanter for myndighetene gir regelmessig uttrykk for homofobe holdninger i offisielle sammenhenger. Dette er ytringer som degraderer og avhumaniserer LHBT-personer, og oppfordrer til fiendtlighet, diskriminering og vold, ifølge en 2017-rapport fra 6Rang. Rapporten belyser omfanget av denne typen hatretorikk i statlig media og på myndighetsportaler i perioden 2011-2017. På disse nettstedene beskrives LHBT-personer som «unaturlige», «avvikende», «umoralske» og «syke» mennesker. De anklages dessuten for zionisme, og for å inngå i en vestlig konspirasjon som søker å undergrave den islamske revolusjonen og korrumpere den muslimske befolkningen (6Rang 2017a, s. 7). Begrepet *westtoxication* går ofte igjen i den offentlige diskursen (Kjaran 2019, s. 205).

Det er for øvrig ikke lenge siden en iransk utenriksminister forsvarte lovgivningen som hjemler dødsstraff for homoseksuelt samleie. Under en pressekonferanse i Tyskland i juni 2019 fikk Mohammad Javad Zarif spørsmål om hvorfor homoseksuelle blir «henrettet på grunn av sin legning» i Iran, hvorpå han svarte: «Our society has moral principles. And we live according to these principles. These are moral principles concerning the behavior of people in general. And that means that the law is respected, and the law is obeyed» (DW 2019).

Som militærlovgivningen bekrefter, betraktes homoseksualitet som en psykisk sykdom. Høytstående representanter for helsevesen og sosiale velferdssystemer er blant dem som ofte karakteriserer homofili som en sykdom som må kureres. Ifølge 6Rang tillater ikke myndighetene informasjon om seksuelt mangfold i medisinske læreplaner og videregående faglige utviklingsprogrammer. I stedet tilrettelegger de for spredning av informasjon som tar til orde for pseudomedisinske og potensielt skadelige inngrep for å kurere homoseksualitet. Følgelig er mange helsefagfolk i Iran fortsatt uvitende om at homofili er vitenskapelig anerkjent som en normal variasjon av menneskets seksualitet. I tillegg til kjønnskorrigerende kirurgi, tilbys det mange behandlingsformer innenfor kategorien «konverteringsterapi», som har som mål å forandre eller undertrykke visse former for seksuell orientering eller kjønnsvariasjon (6Rang 2017a, s. 18; Sato & Alexander 2021, s. 73).

3 Den iranske befolkningens holdninger

Iraneres innstilling til personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet, beskrives som utbredt negativ og preget av lite kunnskap. I bunn og grunn er det å ha en skeiv identitet noe som fornektes i dagliglivet, og i stedet betraktes som en psykisk lidelse eller adferdsforstyrrelse. Dypt rotfestede sosiale definisjoner av kjønn og seksualitet kan også gjøre det vanskelig for skeive selv å forstå og akseptere egen orientering/identitet. Tilgangen til gode informasjonskilder om temaet er svært begrenset, ettersom materiale om seksuelt mangfold og LHBT-rettigheter er forbudt, og siden også helsemyndigheter ofte betegner skeiv identitet som noe sykkelig (6Rang 2017a, s. 7; Ahmady 2020b, s. 010; OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 84; Small Media 2018, s. 11).

Store deler av Iran er preget av tradisjonelle familieverdier, der presset om å gifte seg er stort. Å etablere familie anses å være en sosial forpliktelse som markerer overgangen til voksenliv (Kjaran 2019, s. 111). Det regnes også som en religiøst forankret plikt, og som noe naturgitt. Ifølge sosialantropologen Kameel Ahmady (2020a, s. 207) blir avvik fra seksualnormer sett på som «det ultimate tegnet på familiær fornedrelse», og som en alvorlig trussel mot familiens ære. Han påpeker at selv mer moderne og liberale familier ofte reagerer med dypt ubehag på homoseksualitet.

Det er samtidig viktig å være klar over at seksuell praksis blant iranere ikke nødvendigvis er i tråd med etablerte normer. Det gjelder både for heterofile og homofile. I iransk kultur er det betydelig forskjell mellom det private og det offentlige rom; privat lever mange i strid med offisielle normer og straffelovens bestemmelser. Ved å innrette seg utad skaffer man seg handlingsrom under overflaten. Kameel Ahmady (2020a, s. 251) sier det slik: «Iran is a country where rules are fluid, where people of all classes and degrees of religion pride themselves on finding loopholes in the Islamic system».

Skillet mellom homoseksualitet og heteroseksualitet er dessuten mindre skarpt i Midtøsten enn i vestlige land. Det at en mann har sex med en annen mann, forstås ikke nødvendigvis som et tegn på homoseksuell legning. Noen av Kjarans informanter fortalte at de kunne tiltrekke seg streite menns oppmerksomhet ved å opptre mer feminint. Denne formen for flytende seksualitet forklares ofte med den strenge kjønnssegregeringen og fraværet av tilgjengelige kvinner. Imidlertid kan dette også ha dypere kulturelle røtter, fra klassiske persiske dikt, der eldre menn priser kjærlighet til skjegggløse unge menn, som ofte er avbildet som feminine (Kjaran 2019, s. 103-104).

3.1 Er det tegn til større aksept?

Yngre generasjoner iranere, spesielt i mer progressive deler av større byer, blir stadig mer tolerante overfor personer som identifiserer seg som LHBT. Det forteller lokale iranske kilder til australske myndigheter (DFAT 2020, s. 54). Flere

kilder peker på denne utviklingen. Den britiske organisasjonen Small Media gjennomførte i 2018 en nettundersøkelse blant 806 iranske LHBT-personer om prosessen rundt selvidentifikasjon og det å stå frem med legning/kjønnsidentitet. Resultatene tyder på at sosiale holdninger til skeive sakte har beveget seg i positiv retning siden Mahmoud Ahmadinejad gikk av som president i 2013. Over halvparten av de spurte mente at opinionen var blitt mer aksepterende. Videre indikerer funnene at flere føler seg komfortable nok til å begynne å åpne opp om hvem de er – 60 prosent av respondentene hadde betrodd seg til minst én person, og da flest blant de yngste deltagerne (Small Media 2018, s. 36-39).

Small Media ser denne utviklingen i sammenheng med sosiokulturelle krefter i samfunnet, som blant annet kan spores til økt dekning av LHBT-spørsmål i digitale medier og på satellittkanaler. Populære iranske kjendiser – slik som skuespillerinnen Behnoosh Bakhtiari og popdivaen Googoosh (bosatt i Los Angeles) – har på ulike måter løftet frem diskusjonen og bidratt til å gjøre temaet mer mainstream. Samtidig har høyprofilerte influensere utløst livlige diskusjoner om LHBT-rettigheter blant sine følgere (Small Media 2018, s. 7, 43, 45). Persiske nyhetstjenester i utlandet, som BBC Persian, Radio Zaman og Voice of America bruker et ikke-nedsettende språk om homofile, noe som langsomt påvirker reformistiske medier i Iran og unge iranere (Rasmussen 2014).

4 Å leve som skeiv i Iran

Mange parallelle krefter i det iranske samfunnet begrenser mulighetene til å leve i tråd med seksuell orientering og kjønnsidentitet. Kameel Ahmady (2020a, s. 258) beskriver handlingsrommet slik: «In Iran, the three forces that dictate ones behavior, law, religion and popular culture are opposed to homosexuality. They operate singularly, collectively and simultaneously».

Dette kapittelet belyser hvordan det likevel er mulig å leve som skeiv i Iran, og hvilke mestringsstrategier LHBT-personer benytter i større eller mindre grad. Gjennomgangen er blant annet basert på forskningslitteratur som viser at skeive iranere forsøker å skape seg en levelig tilværelse ved å meisle ut og gjøre krav på egne sosiale rom (Ahmady 2020a; Ghaedi 2021; Kjaran 2019; Yadegarfar 2019).

4.1 Variasjon basert på bosted, sosioøkonomiske faktorer og LHBT-identitet

Forutsetningene for å manøvrere innenfor de sosioreligiøse rammene i Iran er ujevnt fordelt. Det er for eksempel flere muligheter i storbyene, hvor det finnes kjente undergrunnsmiljøer, og hvor den sosiale kontrollen er mindre påtrengende enn på landsbygda. Alle de 25 informantene til Jón Ingvar Kjaran bodde i Teheran, og de fleste av dem hadde forsøkt å skape seg rom hvor de kunne være

seg selv fullt ut – for eksempel ved å motsette seg giftepresset, finne steder hvor de kunne møte seksuelle partnere, eller opprette en forbindelse til undergrunnsmiljøet (Kjaran 2019, s. 202). Teheran synes for øvrig å ha et større miljø og tilbud enn andre storbyer (Ahmady 2020a, s. 160-166). Ifølge Ahmady (2020a, s. 200) kan skeive bevege seg friere i parker og har tilgang til flere møtesteder og private fester i Teheran enn i Isfahan og Mashhad.

Økonomiske forutsetninger og sosial klasse spiller også inn. Forskningslitteraturen viser at god økonomi betyr langt større frihet til å skape seg et parallelt liv i det skjulte – for eksempel ved å reise utenlands eller skaffe egen leilighet hvor man kan treffe eventuelle partnere. De som har midler til det, kan også betale bestikkelser, slik at de lettere kan arrangere fester uten å frykte reaksjoner. Et høyere utdanningsnivå og flere utenlandsreiser betyr dessuten større kjennskap til det å ha en seksuell legning (Kjaran 2019, s. 207; Yadegarfar 2019, s. 1266-1267).

LHBT-samfunnet er selvsagt også en heterogen gruppe i seg selv, med ulike utfordringer innenfor den iranske konteksten. For eksempel har lesbiske kvinner mindre handlingsrom enn homofile menn. Restriksjonene som allerede er pålagt lesbiske som kvinner i det iranske samfunnet, forsterkes av diskrimineringen de møter på grunn av sin seksuelle orientering. Evnen til å undertrykke eller skjule legningen blir særdeles viktig for å unngå at familien forneker dem, og for å sikre økonomisk og sosial overlevelse (Ahmady 2020b, s. 005; DFAT 2020, s. 54).

4.1.1 Særskilt for transpersoner

Transpersoners situasjon er sammensatt. Deres handlingsrom avhenger blant annet av om de er diagnostisert med kjønnsidentitetsforstyrrelse (Gender Identity Disorder (GID)) eller ikke (se kap. 2.2.1). De som har fått en slik diagnose, og som velger å gjennomgå kjønnskorrigerende kirurgi, blir rettslig anerkjent og kan lovlig presentere seg offentlig som det kjønn de identifiserer seg med. De er imidlertid ikke rettslig beskyttet mot diskriminering og trakassering, eller immune mot sosial intoleranse og familieavvisning. Personer som ikke anses å ha GID, eller som ikke ønsker å starte en medisinsk overgangspågang, får ikke anerkjennelse for sin kjønnsidentitet. De er trolig mer sårbare for reaksjoner fra hele samfunnet, inkludert myndighetene (OutRight Action International 2016b, s. 1, 27, 51).

Ikke alle transpersoner identifiserer seg som mann eller kvinne. Trans-begrepet rommer også individer som identifiserer seg som et tredje kjønn, eller som ikke har noen kjønnsidentitet i det hele tatt. I Iran er det ikke åpning for å ha en identitet som faller midt imellom, eller utenfor, det todelte kjønnssystemet (Ahmady 2020b, s. 004).

I motsetning til hva som er tilfellet for homofili, formidler statlige medier av og til historier som fremhever problemene til transpersoner, og som fordømmer transfobi og krever mer støtte fra regjeringen (Ghaedi 2021). I 2015 uttalte for eksempel en psykolog og sexolog til IRNA (Islamic Republic News Agency) at iranske leger ikke fikk tilstrekkelig medisinsk opplæring om kjønnsidentitet. Myndighetene tillater angivelig også filmer, dokumentarer og teaterforestillinger som beskriver livet som transperson i Iran (Ghaedi 2021). På den annen side inviterer statlige medier også «eksperter» som oppfordrer familier til å vise «tough love» overfor barn med normoverskridende adferd (OutRight Action International 2016b, s. 36).

4.2 Skeive tar på seg en streit maske utad

Å kunne endre sosial identitet etter hvor man er, og hvem man er sammen med, er en viktig mestringsstrategi, uavhengig av sosial klasse, bosted og LHBT-identitet (Ghaedi 2021; Kjaran 2019). Alle Kjarans 25 informanter i Teheran fortalte at de måtte ta på seg en streit maske i offentlige rom og i samvær med familien. Det innbar at de forsøkte å tilpasse seg stereotype forventninger til kjønnsuttrykk, for eksempel ved å anlegge skjegg, gjøre stemmene sine mer mandige eller kontrollere kroppsbevegelser. Frykten for skandale, vanry og familieavvisning sitter dypt og fører til at mange internaliserer samfunnets negative oppfatninger og hva som forventes av dem (Ahmady 2020a, s. 207, 215; Kjaran 2019, s. 96-98, 202).

4.3 Hvordan forholder man seg til giftepresset?

En del LHBT-personer gir også etter for giftepress. På den måten får familien fred, mistanken om homoseksualitet avtar, og man kan forsøke å opprettholde et skjult liv som den man er. For eksempel hadde tre av de 23 homofile mennene (19 til 52 år) i Yadegarfads gruppe giftet seg. To av dem hadde hatt hemmelige forhold til andre menn på siden, men ingen var fortsatt gift da studien ble gjennomført (Yadegarfard 2019, s. 1262). Noen finner en homofil eller lesbisk partner av motsatt kjønn som de inngår «falske ekteskap» med (Ahmady 2020a, s. 251-252).

De homofile mennene Kjaran snakket med, hadde alle kjent på press fra familiemedlemmer om å gifte seg. Menn har likevel mulighet til å utsette ekteskapsinngåelsen noen år lenger enn hva som er sosialt akseptert for kvinner. Informantene til Kjaran hadde for alvor begynt å føle presset når de nærmet seg 30-årene, selv om alle var klar over «ekteskapsforpliktelsen» fra en ung alder. For å redusere presset, i hvert fall midlertidig, fant de på unnskyldninger – for eksempel at de følte seg for unge og ville studere mer, eller at de ville vente til de hadde fullført militærtjenesten eller skaffet seg en bra jobb. Alternativt diktet de opp mangler ved kvinnene som foreldrene foreslo. Håpet var at familien skulle gi

opp til slutt (Kjaran 2019, s. 111).⁹ Det å forlenge studietiden, eller til og med studere i utlandet, er for øvrig en strategi flere forskere viser til (Ahmady 2020b, s. 004).

Når det gjelder lesbiske kvinners reelle mulighet til å utsette og motstå giftepress, er det trolig store sosioøkonomiske, religiøse og geografiske variasjoner. Den stadig større andelen kvinner som tar høyere utdanning, og som søker et yrkesaktivt liv, møter antagelig større aksept for å vente med giftemål enn kvinner som lever i konservative miljøer. Helt generelt betyr likevel inngrodde sosiale forventninger og manglende økonomisk og juridisk uavhengighet, at kvinner har mindre selvbestemmelse i egne liv, og er mer sårbare dersom de kommer på kant med familien. Ahmady (2020b, s. 010) påpeker at et selvbestemt og selvhjulpent liv er uoppnåelig for lesbiske kvinner fra fattige og strengt religiøse familier.

OutRight Action International intervjuet 42 lesbiske kvinner i perioden 2012-2015. Kvinnene representerte ulike aldersgrupper (21-50 år), kom fra ulike deler av Iran og hadde forskjellig familiebakgrunn, utdanningsnivå og arbeid. Likevel hadde nesten alle opplevd giftepress fra både familie og andre. Kvinnene fortalte at presset ofte fikk dem til å føle at de ikke hadde noe annet valg enn å gifte seg. Noen hadde også blitt tvunget inn i ekteskap (OutRight Action International 2016a, s. 31). Tvangsekteskap rammer også transpersoner som ikke aksepteres av familiene sine. Hensikten kan være både å skjule «problemet» og å forsøke å kurere det (OutRight Action International 2016b, s. 56).

4.4 Samboerskap

En konsekvens av høye leiepriser på boligmarkeder i storbyer som Teheran, er at unge mennesker av samme kjønn i større grad velger å bo sammen. Ifølge Kjaran (2019, s. 119-121) er denne formen for samboerskap sosialt akseptert på bakgrunn av økonomisk nødvendighet, men kun for unge mennesker og studenter. Det å flytte sammen med en venn av samme kjønn eller gifte seg, er for mange de eneste alternativene til å fortsette å bo hjemme hos foreldrene. Innenfor disse rammene har også homofile og lesbiske par mulighet til å leve sammen uten at det fører til mistanke, så lenge de opptrer diskret og ikke viser at de er et par offentlig. Kravene til diskresjon innebærer at de må ta på seg en strengt maske utad, og undertrykke personlige trekk som kan assosieres med homofili – det gjelder også personer som kommer på besøk. Det er viktig å ikke gi naboenes «panoptiske blikk» noe å feste mistanke til. Etter en viss alder, hvor iranere er forventet å gifte seg, vil det uansett vekke mistanke om personer av samme kjønn bor sammen.

Det var to par blant Kjarans informanter som bodde sammen; ett i den nordlige delen av Teheran, og ett i den sørlige delen. Sistnevnte par var i 20-årene, kom fra

⁹ 22 av Kjarans informanter var i 20- og 30-årene, mens to var i 40-årene og én i 50-årene (Kjaran 2019, s. 213). Det fremgår ikke helt klart om noen av mennene hadde vært gift tidligere.

et lavere sosialt sjikt og hadde hatt et forhold i litt over to år. Foreldrene deres var innforstått med at de bodde sammen, men bare den ene faren kjente til årsaken, de andre trodde sønnene var venner og delte leilighet av økonomiske årsaker. Mennene forteller at ingen spør hvorfor de bor sammen i Teheran, men at det var vanskeligere da de bodde i et fattig nabolag i Isfahan, der folk var mer religiøse og fordomsfulle. Diskresjon er imidlertid viktig, også i Teheran, for naboer følger nøye med. Paret som bodde i den rike nordlige delen av byen, kunne for eksempel få spørsmål fra huseieren om hvorfor de bare inviterte menn hjem til seg (Kjaran 2019, s. 118-123).¹⁰

Blant Yadegarfads 23 informanter var det også to personer som levde i samboerskap. Begge var i slutten av 20-årene. Det står ikke hvor de bodde (Yadegarfard 2019, s. 1255).¹¹

4.5 Fysiske møteplasser og sosiale soner

Det finnes både undergrunnsmiljøer og offentlige plasser i iranske storbyer hvor skeive viser sin identitet og møtes, om enn ikke uten risiko. Kjarans informanter fortalte at de bare kunne ta av seg den heterofile maska på spesifikke steder og innenfor relativt trygge sosiale soner. Disse sonene fungerer som midlertidige møteplasser som stadig må flyttes på grunn av myndighetenes strenge reguleringer. Restauranter og kaffebarer, tatoveringssalonger og spesifikke parker og gater i Teheran er eksempler på slike temporære sosiale soner.¹² De ulike stedene er ikke bare sosiale møteplasser, men også arenaer hvor LHBT-personer utfordrer offisielle normer for hvordan man skal opptre og kle seg, ifølge Kjaran (2019, s. 191, 203).

Restauranter og kaffebarer kan transformeres til midlertidige treffplasser, men kanskje bare på bestemte dager i uka. Serveringssteder er under streng overvåking fra myndighetene. Dersom de ikke følger offisielle krav til innredning og utforming av offentlige rom, eller dersom klientellet stadig opptrer i strid med islamske verdier, risikerer stedene å bli stengt ned (Kjaran 2019, s. 191-192).

Private fester er en annen sosial arena for LHBT-personer. På tross av tilleggsrisikoen det medfører, skal det være ganske vanlig å servere alkohol (Yadegarfard 2019, s. 1258). Yadegarfads 23 informanter hadde alle deltatt på slike fester, og tre av dem hadde opplevd å bli arrestert én gang (Yadegarfard

¹⁰ De fleste av Kjarans informanter bodde imidlertid hjemme hos foreldrene. Dersom de hadde en partner, traff de ham bare 1-2 ganger i uka (Kjaran 2019, s. 121).

¹¹ Samboerskap er ikke spesifikt tematisert i rapporten.

¹² Da Kjaran besøkte Teheran i 2015, var det å kjøre opp og ned den såkalte Uni-street (*Engelad-e Islami street*, Islamic Revolution Street) en måte å tilkjenne at man var skeiv. Flere av informantene hadde hørt historier om at folk hadde blitt stoppet av politiet mens de holdt på med denne typen *car cruising*. Daneshju-parken er også nevnt, som et sted for kjøp og salg av seksuelle tjenester, eller for å møte noen utelukkende for å ha anonym sex (Kjaran 2019, s. 194).

2019, s. 1258).¹³ Kjaran skriver om to fester han deltok på mens han gjennomførte feltstudier i Teheran – én i en toppleilighet i den nordre, rike delen av byen, og en annen i en kjellerleilighet i den sørlige delen, som representerer et lavere sosialt sjikt. Verten og noen av deltakerne på den første festen kunne ikke huske å ha blitt raidet av politi eller Basij-styrker noen gang. Arrangørene av den andre festen derimot, hadde opplevd det i den sørlige delen av Teheran. De ulike erfaringene forklares med ulike økonomiske forutsetninger; de som har midler til det, kan bestikke myndigheter og potensielle anmeldere (Kjaran 2019, s. 186-190, 203).

4.6 Kontakt i nettbaserte rom

LHBT-personer har med årene fått stadig flere måter å komme i kontakt med hverandre på. Ifølge Small Media finnes det «en overflod» av dating-apper, som i tillegg til Telegram og Instagram er de mest brukte tjenestene (Small Media 2018, s. 10, 98). Grindr, Hornet, Manjan, PlanetRomeo, GayRomeo, Growlr og Pinkcupid er eksempler på populære dating-apper (Article 19 2018, s. 196; Kjaran 2019; OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021).

I tillegg til disse tjenestene skal det finnes et «økosystem» av nettbaserte LHBT-ressurser som retter seg mot iranske brukere. Small Media nevner en radiokanal med et bredt utvalg av programmer, et mentalhelsetilbud og ulike magasiner, blogger, portaler og støttetjenester. Flere av ressursene har blitt utviklet i et tett samarbeid mellom diasporamiljøer og personer bosatt i Iran (Small Media 2018, s. 52-63). Det er uvisst i hvilken grad enkelttjenestene er blokkert, men svært mange nettstedet med LHBT-innhold er gjenstand for den typen sensur (se kap. 6.1). For å få tilgang til blokkerte nettsider og forbudte digitale tjenester bruker iranere VPN (OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 88).

4.7 Noen velger å utsette seg for personlig risiko

På tross av høy bevissthet om faren for å bli overvåket og utsatt for ulike former for trakassering på nett, er det mange som tar stor personlig risiko, for eksempel ved å dele personopplysninger (Small Media 2018, s. 96). Respondenter som har deltatt i nettundersøkelser, gir uttrykk for at fordelene ved å komme i kontakt med likesinnede veier opp for risikoen (Article 19 2018, s. 6, 13). En del nettbrukere anser tradisjonelle dating-plattformer for å være mer utsatt for overvåking og velger derfor å bruke Telegram og Instagram i stedet, ifølge Small Media (2018, s. 97).

Å opptre på en måte som potensielt setter en i fare, eller i hvert fall i en sårbar situasjon, var en av mestringsstrategiene som kom frem i Yadegarfarads studie. Blant handlingene som ble nevnt, var det å treffe andre skeive på offentlige steder,

¹³ Det står ikke hva de eventuelt ble siktet for. Én av informantene opplyser at han satt fengslet i tre uker (Yadegarfard 2019, s. 1258).

i undergrunnsmiljøer eller på fester, å være seksuelt aktiv eller å kle seg på tvers av normer for kjønnsuttrykk i offentlige rom (Yadegarfard 2019, s. 1257-1260). Noen av informantene hadde opplevd å bli arrestert og fengslet etter razziaer mot private fester uten at det stoppet dem fra å delta på flere. En sa det slik (s. 1258): «It has always been like this after the revolution. They arrest us, charge us and imprison us, but they don't know it does not stop us at all».

Også Kameel Ahmady (2020b, s. 005, 009) fant at mange av hans informanter var utholdende (*resilient*), og drevet av en følelse av kontroll kombinert med en relativ uforsiktighet innenfor sine antatt «trygge soner».

5 Reaksjoner fra nærmiljø og samfunn

LHBT-personer er utsatt for mange reaksjoner i det iranske samfunnet, fra både statlige og ikke-statlige aktører. På tross av den strenge lovgivningen, synes frykten for nærmiljøets reaksjoner å være størst; det ga både Kjarans (2019, s. 206) og Ahmadys (2020b, s. 009) intervjuobjekter uttrykk for. Flere kilder påpeker at overgrepsepisoder er underrapportert, kanskje først og fremst på grunn av de involvertes ønske om å unngå unødvendig oppmerksomhet (Freedom House 2022; Small Media 2018, s. 26). Mangel på rettslig beskyttelse og frykt for å inkriminere seg selv er en del av dette bildet.

5.1 LHBT-personer er utsatt for overgrep på mange arenaer

Kriminaliseringen av homoseksuelle handlinger og den homofobe myndighetsretorikken skaper stigma og fordommer mot skeive, og bidrar til å legitimere vold og diskriminering fra både myndigheter og privatpersoner. LHBT-personer forteller om seksuell vold og andre former for fysiske og psykiske overgrep både i privatlivet og i offentlige rom (6Rang 2020b, s. 16; All Human Rights for All in Iran et al. 2020; OutRight Action International 2016a, s. 25).

6Rang gjennomførte i 2019-2020 en nettbasert undersøkelse om voldserfaringer blant iranere som identifiserer seg som LHBT. 230 personer deltok. Undersøkelsen skiller mellom «strukturell vold», som finner sted i offentlige institusjoner, og «sosial vold», som foregår innenfor familie og nærmiljø, på arbeidsplassen og i offentlige rom. Alt fra alvorlig fysisk skade til mer indirekte former for vold og overgrep er dekket. Noen av tallene fra denne undersøkelsen er gjengitt i de neste kapitlene. Vi gjør oppmerksom på at ikke alle deltakerne forklarer voldsopplevelser med seksuell legning, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk – litt over en tredjedel av respondentene oppgir det som direkte årsak (6Rang 2020b, s. 4-5, 8).

5.1.1 Overgrep, press og vold i nære relasjoner

I henhold til 6Rangs undersøkelse er det innenfor familien de fleste LBHT-personer opplever vold og overgrep – over 60 prosent av deltakerne hadde slike erfaringer i større eller mindre grad. 6Rang definerer vold i nære relasjoner som ethvert tilfelle av kontroll, tvang, trussel, skade eller misbruk som en person over 16 år utfører mot et annet familiemedlem eller mot en intimpartner. Overgrepene LBHT-personer melder om, omfatter fysisk og psykisk mishandling, tvungen isolasjon fra venner og samfunn, andre former for sosial kontroll, «verbal abuse»¹⁴, tvangsekteskap og drapstrusler (6Rang 2020b, s. s. 1, 16-18).

Ahmady (2020a, s. 206-208) beskriver typiske familiereaksjoner som «desperate taktikker» i et forsøk på å forandre personen, fordi man genuint tror at det er mulig. De aller fleste av informantene som hadde fortalt familien om sin seksuelle orientering, hadde opplevd å bli møtt på denne måten. Også der hvor familiene viste større aksept, var responsen preget av frykt for fordømmelse fra andre slektninger, naboer og samfunnet rundt. Dette innebærer, blant annet, at selv de mest åpne familiene ofte presser sine nærmeste til å oppsøke behandling for å «kurere» adferden. Det gjelder også mindreårige (Se mer om dette i kapittel 7.)

I tillegg til avvisning og mangel på forståelse, forekommer også voldelige reaksjoner – blant annet i den hensikt å beskytte familiens ære. Slik æresvold er mer utbredt på landsbygda enn i urbane områder (Sato & Alexander 2021, s. 62). Fenomenet er underrapportert, men i 2021 anslo FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran at det skjer mellom 375 og 450 æresdrap årlig (UN Special Rapporteur 2021, s. 17). Etter det Landinfo kjenner til, foreligger det ikke spesifikke tall for LBHT-personer. Som beskrevet i kapittel 2.2.3, finnes det ikke rettslig beskyttelse mot æresvold. I stedet bidrar spesifikke bestemmelser i straffeloven til å redusere eller frita for straffeansvar dersom beskyttelse av ære ligger bak (6Rang 2020b, s. 16-17; Amnesty International 2021, s. 5). Manglende gjennomsiktighet i rettsapparatet gjør det likevel vanskelig å vurdere i hvilken grad disse lovbestemmelsene faktisk blir brukt (Sato & Alexander 2021, s. 62).

Det finnes noen kjente voldshendelser fra de senere årene hvor beskyttelse av ære fremstår som mulig motiv:

- Alireza Fazeli Monfared ble kidnappet og drept i Ahwaz våren 2021, angivelig av mannlige familiemedlemmer. Dette skal ha skjedd etter at halvbroren kom over et kort som viste at Monfared hadde blitt fritatt fra militærtjeneste på grunn av sin seksuelle legning (6Rang 2021). Monfared hadde vært på vei til moren for å hente fritakskortet da han ble drept. Per september 2021 hadde ingen av gjerningsmennene blitt arrestert, ifølge Amnesty International (som gjengitt i U.S. Department of State 2022, s. 23).

¹⁴ Kildematerialet presiserer ikke hva som legges i begrepet, men Landinfo forstår det som verbale trusler, krenkelser og utskjellinger.

- I 2019 ble en transkvinne drept av sine mannlige slektninger. Politiet foretok arrestasjoner, men siden alle involverte parter var i samme familie, hadde ingen av dem rett til blodpenger. Gjerningsmennene skal derfor ha blitt løslatt (Sato & Alexander 2021, s. 62).

Lesbiske kvinner og transmenn er trolig mer sårbare for vold i nære relasjoner enn homofile menn. Den strengt patriarkalske samfunnsstrukturen tillater fedre, brødre og ektemenn å utøve direkte kontroll over kvinner og jenter. Lesbiske kvinner som OutRight Action intervjuet mellom 2012 og 2015, fortalte at deres pårørende prioriterte familiens ære fremfor deres fysiske og mentale helse. Mange kvinner føler at de ikke kan rapportere overgrep til politiet, enten på grunn av en inngrodd tradisjonell tro eller frykt. Noen av intervjuobjektene mente deres opplevelser var en ubehagelig, men unngåelig del av forholdet til familien (OutRight Action International 2016a, s. 1, 28).

De som hadde gitt etter for giftpress, eller som var ofre for tvangsekteskap, følte seg ofte alene, sårbare og prisgitt ektemannen. Noen av intervjuobjektene hadde opplevd voldtekt, seksuelle overgrep eller andre former for vold i ekteskapet (OutRight Action International 2016a, s. 2, 30-31). Kjaran (2019, s. 113) viser til at mange familier ser på ekteskapsinngåelse som en «kur» i den forstand at det vil tvinge frem en tilpasning til normene.

5.1.2 Overgrep i offentlige rom, arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner

I offentlige rom er hån, fornærmelser og trusler en «konstant realitet» for LHBT-personer, ifølge 6Rang (2020b, s. 16). Dette er den vanligste formen for overgrep mot skeive, skriver Ahmady (2020a, s. 241-242), og noe mange opplever i møte med både fremmede og personer de omgås i det daglige – for eksempel på arbeidsplassen. Det rammer primært personer som på en eller annen måte utfordrer normene for kjønn og seksualitet gjennom utseende og væremåte. Imidlertid kan arbeidsgivere også få kjennskap til ansattes legning gjennom militærboken, hvor årsaker til eventuelle fritak fra militærtjeneste er oppgitt (se kap. 2.4).

I de verste tilfellene fortalte deltakerne i Ahmads studie om seksuelle overgrep og trusler om fysiske angrep og voldtekt (2020a, s. 242). Resultatene fra intervjuene viste langt høyere forekomst av vold, diskriminering og krenkelser i de mer religiøse og tradisjonelle byene Mashhad (80 prosent) og Isfahan (66,6 prosent) enn i Teheran (7,1 prosent) (Ahmady 2020a, s. 271-272).

Over halvparten av 6Rangs respondenter oppgav å være ofre for en eller annen form for overgrep (fysiske eller verbale) fra fremmede på offentlige steder. Om lag 42 prosent rapporterte overgrep av seksuell karakter – 2,6 prosent «alltid», 6 prosent «ofte», 10 prosent «noen ganger» og 23,5 prosent «sjelden». 6Rang har også tidligere mottatt mange meldinger om seksuelle overgrep og voldtekt utført

av ikke-statlige aktører (6Rang 2020b, s. 20). Informantene til Kjaran (2019, s. 107) beskriver et fenomen der yngre, heterofile menn i den fattige delen av Teheran har sex med eldre menn for deretter å presse dem for penger.

I utdanningsmiljøer rapporteres det også om omfattende overgrep mot LHBT-personer. 46 prosent av 6Rangs respondenter hadde i varierende grad opplevd fysiske overgrep eller verbal trakassering på skole eller universitet – både fra medelever og ansatte. Det var også tilfeller av seksuell vold. 18 prosent av respondentene oppga at de hadde blitt konstant fornøyd av representanter for skoleadministrasjonen (6Rang 2020b, s. 13).

5.1.3 Nett-trakassering

LHBT-personer melder også om omfattende trakassering på nettet. Teknologien gir stadig nye muligheter for å etablere relasjoner med likesinnede, men den øker også sårbarheten for å bli avslørt og utsatt for ulike typer overgrep – for eksempel utpressing fra private aktører, enten for penger eller seksuelle tjenester (Article 19 2018, s. 20; Small Media 2018, s. 11).

I en rapport fra 2018 belyser Small Media hvilke digitale trusler skeive er bevisste på, og hva de gjør for å beskytte seg. Funnene er blant annet basert på en digital undersøkelse med 727 deltakere. Over 50 prosent av respondentene opplyste å ha blitt trakassert på nettet; de fleste av «ondsinnede individer» (33,6 prosent), resten av myndighetene. En femtedel av respondentene oppga at de hadde blitt utsatt for *online entrapment* – altså digitale feller fra personer med skjulte hensikter. De fleste definerte avsenderne som ondsinnede eller ukjente personer. Få var sikre på at myndighetene stod bak. Small Medias datagrunnlag indikerer at dette fenomenet har bredt om seg. Da organisasjonen belyste temaet i 2013, hadde flere av intervjuobjektene hørt anekdotiske fortellinger om personer som hadde blitt lurt på denne måten, men ingen hadde opplevd det selv (Small Media 2018, s. 92-94).

6 Myndighetsreaksjoner

6.1 Blokkering og sensur av nettsider

Blokkering og sensur av nettsider med innhold som på en eller annen måte anses å true den islamske republikken, er høyt på agendaen til iranske myndigheter. En lang rekke LHBT-sider er omfattet, og begrunnelsen er ofte beskyttelse av offentlig moral. OutRight Action International, The Citizen Lab og Open Observatory of Network Interference (OONI) dokumenterte omfanget innenfor perioden juni 2016-juli 2020. De fant at 75 unike URL-er med LHBT-innhold var

blokkert minst én gang i denne perioden. Dette gjaldt både internasjonale og iranske informasjonssider samt datingsider og bloggplattformer. De aktuelle nettsidene alternerte mellom å være blokkerte og åpne gjennom tidsperioden (OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 89-97).

6.2 Overvåking og trakassering av nettbrukere

Omfattende nettaktivitet og økende synlighet i ulike digitale rom muliggjør overvåking og trakassering fra statens side. Datakriminalitetsloven og straffelovens artikkel 639 (se kap. 2.2) gir hjemmel for reaksjoner mot uanstendig utveksling på nett (OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 85). Ulike politi- og sikkerhetsorganer kan være involvert i operasjonene – slik som Iranian Cyber Police (FATA), Revolusjonsgardens Cyber Defense Command og det tilknyttede Center to Investigate Organised Crimes (CIOC), den paramilitære Basij-styrken (også underlagt Revolusjonsgarden) og Etterretningsdepartementet.

Om lag 15 prosent av Small Medias (2018, s. 94) respondenter oppga at de hadde blitt trakassert av myndighetsaktører på nettet. Det skal finnes eksempler på at representanter for politi- og sikkerhetsmyndigheter har gitt seg ut for å være homofile eller transpersoner på datingapper for å lure brukere til å møte dem (*entrapment*). LHBT-personer som blir avslørt på den måten, eller som blir tatt i å tilby sex for penger, kan bli brukt av myndighetene til legge ut feller for andre (OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI 2021, s. 85-86). I mange tilfeller er det imidlertid uklart hvem som står bak trusler og trakassering; det kan være flere aktører – myndigheter og andre – som opererer uavhengig av hverandre (Small Media 2018, s. 27-28).

Article 19s (2018, s. 10) undersøkelser tyder på at overvåkingen av datingapper og chatterom er «uoffisiell og tilfeldig». Informasjon som samles inn på denne måten, har blitt brukt til å true folk med arrestasjon, og til å utvide grunnlaget for å straffeforfølge personer som er anklaget for andre straffbare handlinger – for eksempel politisk aktivitet. Iranske etterretningstjenester bruker også slike kompromitterende opplysninger til å presse folk til å bli informanter (Article 19 2018, s. 10; Rasmussen 2014).

6.3 Arrestasjon og straffeforfølgelse

Det er vanskelig å få oversikt over omfanget av arrestasjoner og eventuell straffeforfølgelse for homoseksuell adferd i Iran, ettersom det er få offentlig kjente saker (U.S. Department of State 2021). Omfanget kan være underrapportert fordi de rammede frykter sosial eksponering, og fordi myndighetene forsøker å skjule mangelfulle rettsprosesser og menneskerettighetsbrudd (6Rang 2020a; Small Media 2018, s. 26-27). Dette gjelder enten det dreier seg om *hadd-*

forbrytelser (se kap. 2.1) eller brudd på morallovgivningen (se kap. 2.2). Iran publiserer heller ikke statistikk eller detaljer om henrettelser (DFAT 2020, s. 53).

Saker kan også være fremstilt som noe annet enn de i virkeligheten er. Kilder beskylder myndighetene for å fabrikkere mer alvorlige anklager mot homofile for å unngå internasjonal fordømmelse (6Rang 2020a; Sato & Alexander 2021, s. 43). Som forklart i kapittel 2.1.2, gir straffeloven den passive part et insentiv til å påstå at han ble voldtatt. I mange tilfeller er det svært utfordrende for internasjonale observatører å skille faktiske voldtektssaker fra saker som må tilskrives den passive parts forsøk på å redde seg selv (Small Media 2018, s. 26). 6Rang (2020a) hevder dessuten at også myndighetene forsøker å stemple sodomisaker som voldtekt. Det gjør de ved å tilby mildere straff til en av partene i bytte mot en «tilståelse» om at han ble tvunget til samleie av den andre. Det skal også være vanlig med tilleggstitaler som kidnapping og drap i sodomi-saker (Sato & Alexander 2021, s. 43).

Straffepraksis avhenger også av dommeres personlige syn, og hvor i landet sakene behandles. Det har blitt rapportert om strengere straffer i mindre byer og perifere regioner på grunn av de mer konservative verdiene som råder der. Det vises også til at domstolene vanligvis idømmer piskestraff i stedet for dødsstraff for å unngå negativ internasjonal oppmerksomhet (ACCORD 2018, s. 180; DFAT 2020, s. 53).

Internasjonal fordømmelse fører i praksis også til større toleranse og færre henrettelser, ifølge Kameel Ahmady (2020b, s. 007). Basert på studien av forhold i Teheran, Mashhad og Isfahan, fremholder han at LHBT-miljøer tolereres så lenge de ikke samler seg i store grupper og blir synlige, og at politiet «ser en annen vei» og hovedsakelig aksjonerer mot forsamlinger på offentlige steder. Dersom politiet foretar arrestasjoner, blir de rammede vanligvis løslatt, ifølge Ahmady (2020a, s. 67).¹⁵ Han opplyser for øvrig at politiet avbrøt flere av intervjuene på offentlige plasser, og at deltakerne da stakk raskt av gårde. Mistillit og kronisk frykt for å bli oppdaget – ikke bare av politiet, men også av familie og nærmiljø – førte dessuten til at mange avlyste møtene med Ahmadys intervjuere, særlig i Isfahan. Å sørge for informantenes trygghet gjorde intervjuprosessen ekstra arbeidskrevende (Ahmady 2020a, s. 226-227; 2020b, s. 009).

6.3.1 Henrettelser for ulike kategorier sodomi

Det har i mange år sirkulert et anslag om at mellom 4000 og 6000 iranere har blitt henrettet for homoseksuelle handlinger etter 1979. Den opprinnelige kilden bak tallene er imidlertid ikke identifisert. Allerede i 1995 refererte canadiske

¹⁵ Ahmady viser til et eksempel fra 2017, hvor politiet arresterte 30 deltakere på en fest i Bahadoran utenfor Isfahan (se s. 33 i notatet). Personene ble løslatt mot kausjon etter å ha vært fengslet en periode. Landinfo bemerker at løslatelse mot kausjon i utgangspunktet betyr at saken avventer videre domstolsbehandling.

utlendingsmyndigheter til påstanden om 4000 henrettelser, med henvisning til New York Law Journal som igjen skal ha vist til en «britisk publikasjon for homofile» (IRB Canada 1995). Et WikiLeaks-dokument fra 2008 oppgir «menneskerettighetsaktivister og regimemotstandere» som kildene bak tallene, mens Amnesty International har vært nevnt i andre sammenhenger (Embassy of the United States in London 2008; Sato & Alexander 2021, s. 41; Weinthal 2019). Flere av kildene vi har benyttet i dette notatet, viser til anslaget, men ingen av dem har sporet det opprinnelige kildematerialet. Det blir påpekt at tallene er umulige eller vanskelige å verifisere (Ahmady 2020a, s. 99; Sato & Alexander 2021, s. 41; Yadegarfar 2019, s. 1251).¹⁶

Tallene skiller seg uansett betraktelig fra anslag over *rapporterte* henrettelser hvor sodomi er en av tiltalene. En forskningsrapport fra 2021, skrevet av Mai Sato og Christopher Alexander ved Monash University i Australia, belyser statlig sanksjonerte drap på seksuelle minoriteter i flere land, blant annet i Iran.¹⁷ Sato & Alexander har identifisert 251 rapporterte henrettelser som straff for homoseksuelle handlinger i Iran i perioden 1979-2020. Antallet sank etter 1984, men begynte å stige igjen på 2000-tallet. Mellom 2004 og 2020 skal 78 iranere ha blitt henrettet for ulike kategorier sodomi, men tallene gikk betraktelig ned etter 2014, med totalt fem henrettelser frem til 2020. Ytterligere fire henrettelser er rapportert i 2021-2022, etter at den australske rapporten ble publisert.¹⁸ Alle de 245 dømte er menn, og to var under 18 år da de ble henrettet. Seks av de andre var mindreårige da lovbruddene skal ha funnet sted (Sato & Alexander 2021, s. 42, 45).

Flertallet av sakene gjelder homoseksuell voldtekt (*levāt-e be-onf*). Etter 2014 finnes det ifølge Sato & Alexander ingen kjente henrettelser for frivillig seksuelt samkvem mellom menn. Forskerne påpeker imidlertid at rapporterte voldtektssaker i virkeligheten ofte dreier seg om frivillige handlinger. Mange av de dømte er også funnet skyldige i tilleggsforbrytelser som drap og kidnapping. Dette gjelder særlig personer som er dømt for frivillige seksuelle handlinger; 14 av i alt 23 saker mellom 2004 og 2014. I voldtektssakene er ikke denne trenden like dominerende, her gjelder det 15 av 55 saker (Sato & Alexander 2021, s. 42-43).

¹⁶ Landinfo har sett disse anslagene fra tid til annen opp gjennom årene. Heller ikke da har originalkilden eller eventuell grunnlagsdokumentasjon fremkommet.

¹⁷ Sato & Alexander har konsultert offentlig tilgjengelig kildemateriale og eksperter på feltet. De konkrete sakene er ikke nevnt i rapporter (Sato & Alexander 2021, s. 21).

¹⁸ Det foreligger i tillegg ubekreftede meldinger om at en homofil mann ble henrettet for sodomi 29. juni 2022. Jerusalem Post (Weinthal 2022) skriver at HRANA (nyhetsbyrået til menneskerettighetsgruppen Human Rights Activists in Iran) har identifisert mannen som Iman Safavi Rad, og at han var dømt for sodomi. Landinfo finner opplysninger på HRANAs nettside (2022a) om at Safavi Rad er henrettet sammen med ni andre i et fengsel i Karaj, men det står ikke hva han er dømt for. Her er det kun opplyst at åtte av de henrettede er dømt for drap, og to for voldtekt.

Her er noen kjente tilfeller fra de senere årene. Det foreligger lite konkret informasjon om sakene:

- Fire personer ble henrettet som straff for homoseksuell voldtekt i 2022 og 2021. Alle henrettelsene fant sted i et fengsel i byen Maragheh, som ligger i provinsen Øst-Azerbaidjan:
 - I januar 2022 ble Mehrdad (Akbar) Karimpour og Farid Mohammadi henrettet for å ha voldtatt en 16 år gammel gutt. Begge ble arrestert og siktet for lovbruddet seks år tidligere, og satt fengslet frem til henrettelsen fant sted (HRANA 2022b; IranWire 2022). Under rettsbehandlingen skal mennene gjentatte ganger ha hevdet at handlingene var basert på samtykke, mens gutten selv sa han hadde blitt voldtatt (IHR 2022).
 - I juli 2021 ble Farhad Najafi og Ali Ahmadi henrettet for voldtekt av en annen mann. De skal ha blitt arrestert for lovbruddet tre år tidligere (IHR 2021).
- I juli 2019 ble en mann hengt som straff for homoseksuell voldtekt i et fengsel i Karaj, som er hovedstaden i Alborz-provinsen. Mannen er kjent under navnet Ali Lavashak (IHR 2019; Sato & Alexander 2021, s. 42) (
- En 31 år gammel mann ble henrettet som straff for homoseksuell voldtekt i Kazerun i Fars-provinsen i januar 2019. Ifølge 6Rang (2020a) ble det ikke fremlagt konkrete bevis for bruk av makt, og den tiltalte var heller ikke representert med advokat. Mannen ble også funnet skyldig i kidnapping av to gutter på 15 år. Dette var en offentlig henrettelse (Sato & Alexander 2021, s. 42; Weinthal 2019).
- I 2016 ble 19 år gamle Afhsar Hassan henrettet som straff for homoseksuell voldtekt i et fengsel i byen Arak i Markazi-provinsen. Handlingen skal ha skjedd da Hassan var 17 år, og han hevdet selv at samleiet var frivillig. Gutten skal ikke ha hatt tilgang på advokat (Amnesty International 2016; Kjaran 2019, s. 78-79).

Som nevnt i kapittel 2.1.1, er det strenge beviskrav i denne typen saker. Manglende gjennomsiktighet i rettsprosesser gjør det imidlertid vanskelig å konkludere hva som er bevisgrunlaget i de enkelte domfellelsene. Ifølge Iran Human Rights (IHR 2022), som årlig rapporterer om fullbyrdelser av dødsstraff i Iran, er det vanlig med tilståelser fremtvunget gjennom tortur i voldtektssaker. Bruk av slike tilståelser i alvorlige straffesaker er en vedvarende bekymring for FNs spesialrapportør (UN Special Rapporteur 2022, s. 2).¹⁹ Dersom det ikke

¹⁹ Iran Human Rights Documentation Center (IHRDC 2013, s. 23-24) viser til et tilfelle fra 2011 der et lesbisk par ble idømt piskestraff etter å ha blitt forledet til å tilstå fire ganger. Avhørslederne hadde lovet å hjelpe kvinnene dersom de tilsto handlingene de var anklaget for, og de ble ført inn og ut av avhørsrommet fire ganger og bedt om å signere tilståelser alle gangene. Den ene kvinnen, som senere klarte å flykte til Tyrkia, har fortalt til IHRDC at hun ikke visste at fire tilståelser var grunnlag for domfellelse. De to kvinnene hadde blitt arrestert sammen med flere andre på en fest der de feiret parforholdet (*union*) sitt.

foreligger andre bevis, kan dommerens viten legges til grunn. I 2013 bemerket Iran Human Rights Documentation Center (IHRDC 2013, s. 11) at strenge domfellelser for homoseksuelle handlinger som regel har vært basert på dommerens viten. Dette fremkommer også av nyere kildemateriale (Sato & Alexander 2021, s. 40).

6.3.2 Straffeforfølgelse av LHBT-aktivister

Etter det Landinfo kjenner til, er det kun én lovlig registrert LHBT-organisasjon i Iran, og den jobber utelukkende for transpersoners rettigheter. The Iranian Society to Support Individuals with Gender Identity Disorder (ISIGID) ble stiftet i 2007 av Maryam Khatoon Molkara, som omtales som det iranske transsamfunnets mor. Organisasjonen fikk fornyet lisensen for to nye år i 2015 (OutRight Action International 2016b, s. 11). Landinfo har ikke opplysninger om hvilken status ISIGID har nå.

All annen form for skeiv aktivisme er forbudt og utøves fra undergrunnsmiljøer og gjennom ulike nettbaserte kanaler – enten det dreier seg om å kjempe for rettigheter, formidle kunnskap eller drive oppsøkende arbeid overfor yngre generasjoner LHBT-personer (Kjaraan 2020, s. 1).²⁰ Iranske LHBT-organisasjoner i utlandet og andre menneskerettighetsorganisasjoner samarbeider med aktivister inne i landet (6Rang u.å.; Kjaraan 2019, s. 140; Small Media 2018, s. 23). Kjente tilfeller av straffeforfølgelse viser at det å ha kontakt med slike miljøer, eller poste innlegg om skeives rettigheter og virkelighet på sosiale medier, kan gi reaksjoner. Personer med slike profiler har blitt anklaget for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet, noe som kan straffes med fengsel eller bøter. Inntil nylig har det ikke vært kjent at LHBT-aktivister har blitt idømt dødsstraff. Dødsdommen mot to kvinner høsten 2022 representerer således noe nytt, og er ifølge CHRI (2022) ment å ha en avskrekkende effekt på andre aktivister.

Dødsdommen mot Zahra Sedighi-Hamedani og Elham Choubdar

Zahra Sedighi-Hamedani og Elham Choubdar ble dømt til døden for «å spre korrupsjon på jorden» av en revolusjonsdomstol i Urumieh (Vest-Aserbajdsjan-provinsen) den 6. september 2022. Dommen er blant annet basert på anklager om promotering av homoseksualitet og samarbeid med fiendtlig media (Shakib 2022).²¹

²⁰ Ifølge Kjaraan (2019, s. 134-141) er iranske aktivister opptatt av å skape miljøer for gjensidig støtte. Et annet mål har vært å erstatte den negative, persiske terminologien med mer positivt ladede betegnelser – som *hamjins-garai 'i*, som betyr homoseksuell orientering. Ordet ble introdusert for å erstatte *hamjins-bazi*, som betyr noe sånn som likekjønnet lek. Innsatsen har gitt resultater, og *hamjins-garai 'i* er nå mer innarbeidet. Blant annet er betegnelsen brukt i straffeloven fra 2013.

²¹ Kvinnene ble også bøtelagt for ulovlig utreise av en ordinær straffedomstol i august 2022. Her var de også tiltalt for oppfordring til korrupsjon og prostitusjon, men ifølge 6Rang (2022a) valgte

Sedighi-Hamedani, kjent som Sareh, skal ha forsvart LHBT-rettigheter på sosiale medier. Hun drev en Telegram-gruppe med ca. 1200 følgere, og postet intervjuer og videoer på Instagram, blant annet om eget kjærlighetsliv som lesbisk. Hun lot seg også intervjuet av BBC Persian om forholdene for skeive i Erbil (Nord-Irak), der hun var bosatt og drev en restaurant (6Rang 2022a, b; Amnesty International 2022).²² I henhold til Tasnim News Agency, som er tilknyttet Revolusjongarden, ble hun også beskyldt for trafficking av iranske kvinner til Nord-Irak, og for å drive et av de største prostitusjonsnettverkene i Erbil. Ifølge 6Rang har Revolusjongarden spredt disse «falske opplysningene» for å få saken til å virke mer alvorlig. Et videoinnslag på Tasnim News viste intervjuer med to personer som bekreftet beskyldningene mot Sareh. Ifølge 6Rang var disse vitnemålene gitt under tvang (6Rang 2022a).²³

Sareh ble anholdt av Revolusjongarden høsten 2021, da hun forsøkte å flykte fra Iran til Tyrkia, og har siden sittet i Urumieh-fengselet. Her skal hun ha tilbragt 55 dager i isolasjon og blitt truet med henrettelse og tap av foreldreretten til barna på 12 og 14 år (6Rang 2022a; Amnesty International 2022; Iran International 2022).

Om Elham Choudbar er det færre opplysninger, men hun drev en motebutikk i Urumieh og var venn med Sareh mens de begge bodde i Nord-Irak. Choudbar skal ha hatt en populær Instagram-konto, og deltok også på Sarehs livesendinger på Instagram (6Rang 2022a).

En velinformert kilde sier til CHRI (2022) at domfellelsene bygger på tilståelser fremtvunget under tortur, og at begge kvinnene ble nektet tilgang til advokat. Landinfo kjenner ikke til om dommen nå er rettskraftig. Dommer må ankes innen 20 dager etter at de kunngjøres for tiltalte. Dødsdommer må i tillegg godkjennes av Høyesterett uavhengig av ankeprosessen (Landinfo, CGRS & SEM 2021, s. 46, 48).

Saken mot Rezavaneh Mohammadi

Iranske sikkerhetsstyrker skal ha arrestert flere LHBT- og kvinnerettsaktivister i 2018, blant andre Rezavaneh Mohammadi. Saken hennes fremstilles som oppsiktsvekkende på grunn av tiltalen: Mohammadi ble tiltalt og senere dømt for brudd på nasjonale sikkerhetsbestemmelser, nærmere bestemt for «samling og sammensvergelse mot landets sikkerhet ved å forsøke å normalisere homoseksuelle relasjoner». Tiltalen bygger blant annet på kontakt med LHBT-organisasjoner i utlandet, der hun hadde deltatt på to ILGA-konferanser. Mohammadi var også tilknyttet Iran Academia, som er basert i Nederland, og som

domstolen å ikke ta stilling til disse tiltalene fordi lignende tiltaler skulle fremlegges for revolusjonsdomstolen.

²² Sareh skal ha blitt fengslet 21 dager i Nord-Irak etter dette intervjuet. Da hun ble løslatt mot kausjon, dro hun til Iran. Planen var å reise videre derfra til Tyrkia (Shakib 2022).

²³ I innslaget ble Sareh og to andre kvinner ble beskyldt for å ha smuglet mer enn 1000 iranske kvinner og jenter til Erbil, og for å ha tvunget dem til sexarbeid (6Rang 2022b; Iran Wire 2022).

beskriver seg selv som «det første persiske nettakademiet for samfunnsvitenskap og humaniora». Tiltalen blir også satt i sammenheng med Mohammadis forskning på likestillingsspørsmål og deltakelse på relaterte seminarer. Hun skal aktivt ha forsvart likestilling på nettet, og i avhør ble hun anklaget for å beskytte transpersoners rett til å være den de er uten å måtte gjennomgå kjønnskifteoperasjon (Abdorrahan Boroumand Center 2019; CHRI 2019).²⁴

Mohammadi flyktet til Tyrkia etter at hun ble løslatt mot kausjon. Saken hennes ble behandlet av en revolusjonsdomstol i Teheran i februar 2019, hvor hun ble dømt til 5 års fengsel *in absentia*. Advokaten fikk ikke være til stede under høringen (Abdorrahan Boroumand Center 2019; CHRI 2019, 2021).

6.3.3 Andre grunnlag for arrestasjon og straffereaksjoner

Det fremgår ikke alltid hva som er bakgrunnen for arrestasjoner, fengslinger og straffereaksjoner mot LHBT-personer. I sin årsrapport for 2021 viser for eksempel menneskerettighetsgruppen Human Rights Activists in Iran (HRAI 2021, s. 54) til at 15 personer med uavklart rettslig status befant seg i Karaj fengsel anklaget for «homoseksuelle forhold». Noen profiler er det imidlertid mulig å trekke ut av kildematerialet:

Deltakere på *gay parties*

Det finnes en del rapporterte eksempler på at politi eller Basij-styrker har gjennomført *razziaer* mot *gay parties* og arrestert festdeltakere. Blant annet opplyser intervjuobjekter i forskningsstudier å ha vært utsatt for det (Kjaraan 2019, s. 190; Yadegarfarad 2019, s. 1258). Festdeltakere kan bli straffet med bøter og pisking for umoralsk adferd og alkoholkonsum. Ifølge Amnesty International (gjengitt i Small Media 2018, s. 26-27) er reaksjoner mot festdeltakere underrapportert. Organisasjonen har kommet over saker der personer har blitt idømt piskestraff etter å ha blitt arrestert på fester. De involverte har imidlertid ikke ønsket noen form for offentlig oppmerksomhet om saken.

De nyeste eksemplene vi kjenner til, er fra 2017: I april 2017 raidet Basij-styrker en privat fest i landsbyen Bahadoran utenfor Isfahan og arresterte 30 menn. Mennene skal ha blitt slått under pågripelsen, og siktet for sodomi, alkoholkonsum og bruk av psykedeliske stoffer (IRQR 2017). Ifølge Ahmady (2020a, s. 67) ble alle fengslet, men til slutt løslatt mot kausjon. Noen måneder senere ble en bursdagsfest i en privat hage i Shiraz raidet av sikkerhetsstyrker. 23 personer, inkludert transpersoner, skal ha blitt arrestert. Ifølge 6Rang (2020a) ble

²⁴ Mohammadi har beskrevet historien sin for Abdorrahan Boroumand Center (2019). Hun forteller at hun satt fengslet i Evin i 47 dager, og at hun fikk et lukrativt tilbud om å samarbeide med etterretningsmyndighetene, som visste at hun hadde til hensikt å emigrere. De ønsket at hun skulle gjennomføre planene, opprette nær kontakt med aktivister i utlandet og rapportere tilbake til Iran. Da hun avsto, endret de taktikken slik at hun skulle tilstå anklagene. Mohammadi forteller at hun ble grovt fornedt og truet med voldtekt og pisking.

de utsatt for nedsettende behandling og fysisk vold (slag). Personene skal ha blitt løslatt mot kausjon etter to dager og siktet for å ha deltatt på en «haram-fest» (6Rang 2017c, 2020a). Videre utfall av sakene er ikke kjent.

I begge tilfellene fra 2017 forelå det ubekreftede meldinger om at personene kunne bli sendt til rettsmedisinske «analundersøkelser» (6Rang 2017c; IRQR 2017). I lignende saker fra Isfahan, Shiraz, Kermanshah og Kerman er det tidligere rapportert at personer har blitt tvunget til slike undersøkelser for å sjekke om de har hatt samleie med andre menn (6Rang 2017b).

Administratorer for LHBT-grupper på sosiale media

Det finnes også eksempler på at administratorer for LHBT-chattegrupper på sosiale media har blitt arrestert og tiltalt for brudd på datakriminalitetsloven. I 2017 ble for eksempel seks personer arrestert i Ardebil-provinsen i det nordvestlige Iran, og anklaget for å promotere homoseksualitet. Personene skal ha blitt identifisert og arrestert av FATA-politiet og en egen etterforskningsenhet for cyber-kriminalitet ved påtalemyndigheten i Ardebil. Utfallet av saken er ikke kjent (DW 2017).

Personer som kan knyttes til umoralsk innhold på nett

I oktober 2018 ble to menn (Ehsan Rahmanian og Sajjad) fra byen Jahromi i Fars-provinsen arrestert og siktet for «å spre korrupsjon på jorden», for homoseksuelle handlinger og for brudd på offentlig moral. Det skjedde etter at en tredje person postet en privat video av mennenes symbolske bryllup på sosiale media (6Rang 2020a). Landinfo har ikke nyere informasjon om status i saken.

Personer som offentlig presenterer seg i «avvikende kjønnsuttrykk»

Det rapporteres at LHBT-personer blir utsatt for vilkårlige arrestasjoner og andre reaksjoner utelukkende basert på deres faktiske eller antatte seksuelle legning eller kjønnsidentitet (All Human Rights for All in Iran et al. 2020, s. 15). De strenge islamske kleskodene og kravene til moralsk opptreden i offentlige rom, gir moralpoliti og Basij-styrker hjemmel for å arrestere personer med kjønnsuttrykk som anses være religiøst støtende eller upassende (6Rang 2017a, s. 13).

6.4 Overgrep og vold fra politi og sikkerhetsstyrker

Som eksemplene over viser, opplever en del LHBT-personer overgrep i forbindelse med pågrepelse og fengsling. Nedsettende behandling, slag og trusler er spesifikt nevnt i disse sakene. Seksuelle overgrep, voldtekt og tvungne analundersøkelser er også rapportert (se for eksempel Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 70-71).

6Rangs voldsundersøkelse fra 2019-2020 viste at om lag 20 prosent av respondentene hadde opplevd vold og overgrep fra rettshåndhevende myndigheter

eller andre aktører i rettsapparatet. Blant erfaringene var nedverdiggende behandling og fysiske overgrep fra moralpoliti, ordinært politi og sikkerhetstjenester som følge av «utilstrekkelig hijab», brudd på binære kleskodenormer eller deltakelse på *gay parties*. 17 prosent oppga at politimenn eller dommere hadde bedt om seksuelle tjenester som en bestikkelse eller «hush money», mens om lag 13 prosent i varierende grad hadde opplevd seksuell vold (6Rang 2020b, s. 1,10).

7 Helseaspektet – konverteringsbehandling og kjønnskorrigerende kirurgi

Det er mange psykologer og psykiatere i Iran som mener at homofili og kjønnsinkongruens er psykiske lidelser som krever behandling. Dette synet fremmes systematisk av medisinske skoler og universiteter og komplementerer myndighetenes offisielle standpunkt (Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 128; OutRight Action International 2016a, s. 18; 2016b, s. 20). I forlengelse av tankegangen tilbys en rekke «konverteringsbehandlinger», som bygger på premisset om at homofile kan omvendes til personer med heterofile følelser og praksis, og at transpersoner kan undertrykke sine tilbøyeligheter. Samlebetegnelsen omfatter metoder som rådgivning og terapi, aversjonsterapi,²⁵ sterke antipsykotika, hypnose, hormoninjeksjoner og elektrosjokkbehandling. Behandlingen tilbys innenfor både private og halv-statlige klinikker i Iran (6Rang 2018; Kabir & Nazareth 2022).

Anbefalinger om å gjennomgå kjønnskorrigerende kirurgi er et annet kjennetegn ved enkelte iranske legers tilnærming til LHBT-pasienter. Ettersom kjønnskifte er tillatt for personer som er diagnostisert med en kjønnsidentitetsforstyrrelse (GID), presenterer noen leger dette som en løsning for alle seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter. Psykiatere som følger denne modellen, anser både homoseksualitet og kjønnsvariasjon for å være symptomer på GID. Dette kan føre til grove feildiagnostiseringer, som igjen danner grunnlag for irreversible kjønnskorrigerende prosesser (Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 129; OutRight Action International 2016a, s. 21). Prosessen blir betegnet som en statlig sanksjonert og anbefalt behandling av seksuelle minoriteter i Iran (Sato & Alexander 2021, s. 72).

Kombinasjonen av sosialt stigma, manglende kunnskap og medisinske anbefalinger bidrar til at mange pårørende presser familiemedlemmer til å søke denne formen for helsehjelp. Andre oppsøker psykiatere på eget initiativ, fordi de føler seg stigmatisert og isolert fra familie og venner, og ønsker hjelp til å forstå

²⁵ Aversjonsterapi innebærer å bli påført negativ eller smertefull følelse mens man blir utsatt for homoerotisk stimulus. Premisset er at de seksuelle følelsene vil bli assosiert med smerten og føre til at man unngår dem (Sato & Alexander 2021, s. 73).

seg selv og bearbeide følelser. En del opplever i stedet å bli møtt av helsepersonell som verken har innsikt i eller toleranse for avvik fra normer for kjønn og seksualitet (Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 124-126; OutRight Action International 2016a, s. 18).

6Rangs voldsundersøkelse fra 2019-2020 viste at LHBT-personer opplever uvitenhet, homofobi, transfobi, trakassering, behandlingsnekt og seksuelle overgrep i møte med helsepersonell. Om lag 18 prosent av deltakerne oppga å ha slike erfaringer, mens to tredjedeler meddelte at de sjelden eller aldri oppsøkte psykisk helsehjelp på grunn av disse forholdene (6Rang 2020b, s. 14).

7.1 Helsekadelig effekt av behandling og kirurgi

Metodene innenfor konverteringsterapi er rapportert å gi både psykiske og fysiske helseskader – som angst, depresjon, selvforakt, selvmordstanker og -forsøk, symptomer på posttraumatisk stresslidelse og fysisk smerte (Sato & Alexander 2021, s. 73). American Psychoanalytic Association (APA) har stadfestet at behandlingsmetodene strider med grunnleggende prinsipper for psykoanalytisk behandling, og at de ofte resulterer i «betydelig psykologisk smerte ved å forsterke skadelige internaliserte holdninger» (gjengitt i Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 136). Det rapporteres også om direkte mishandling innenfor dette feltet. For eksempel innebærer atferdsbehandlinger noen ganger press om å utføre seksuelle handlinger med personer av motsatt kjønn under tilsyn av lege (Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 146).

Uforsvarlig praksis og brudd på etiske, medisinske og kliniske standarder er også rapportert innenfor kjønnskorrigerende kirurgi. Noen psykiatere setter GID-diagnoser og starter irreversible kjønnskorrigerende prosesser uten å gi pasienter tilstrekkelig informasjon eller mulighet til å utforske egen identitet (6Rang 2020a; Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 129). 6Rang (2020b, s. 15) opplyser å kjenne til «talløse» kjønnsoperasjoner som ikke oppfyller internasjonale kliniske standarder. Inngrep har resultert i blødninger eller alvorlige infeksjoner, og ført til permanent fysisk skade og langvarige helsemessige komplikasjoner. Mangelfull postkirurgisk oppfølging har også forårsaket enkelte dødsfall (Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 158).

Det finnes trolig ikke pålitelige tall på hvor mange som gjennomgår kjønnskorrigerende operasjoner i Iran, men det har tidligere blitt hevdet at landet er på verdenstoppen, etter Thailand. Teheran har blitt kalt en «hub» på området (Ghaedi 2021; IHRDC 2013, s. 3; Justice for Iran & 6Rang 2014, s. 21-22).²⁶ Hvor mange som behandles med ulike former for konverteringsterapi hvert år, er

²⁶ Søknadsstatistikk fra Legal Medicine Organization (LMO) viser at antallet søkere steg på begynnelsen av 2000-tallet: Mens det var totalt 422 søkere i årene 2001-2006, steg tallet til 1366 i perioden 2006-2010 (Justice for Iran & 6Rang 2014b, s. 21, 24). Landinfo har ikke oppdaterte tall.

heller ikke kjent (Kabir & Nazareth 2022). Ifølge 6Rang (2018) steg antallet private og halvstatlige behandlingsklinikker fra 2017 til 2018.

7.2 Positive erfaringer fra møter med helsepersonell

På tross av mange negative erfaringer, finnes det også medisinske fagfolk som møter LHBT-personer med innsikt og forståelse, og som forfekter et annet syn enn det offisielle. For eksempel har OutRight Action (2016a, s. 23-24; 2016b, s. 36) intervjuet flere transpersoner og lesbiske kvinner som har fått hjelp fra helsepersonell til å utforske identiteten sin, og til å snakke med familien. Også blant Small Medias respondenter var det positive erfaringer. Av de som hadde snakket med psykisk helsepersonell, hadde nesten 39 prosent opplevd å få «ordentlig støtte» (Small Media 2018, s. 83, 88).

7.3 Mindreårige utsettes for konverteringsbehandling

Mindreårige personer som viser adferd som bryter med normer for kjønn og seksualitet, er antakelig mer sårbare for foreldrepess om å oppsøke konverteringsbehandling enn det eldre personer er (Kabir & Nazareth 2022). 6Rang har dokumentert erfaringer fra flere LHBT-ungdommer som har fått elektrosjokkbehandling, eller blitt foreskrevet hormoner eller sterke psykoaktive medisiner for å kontrollere eller endre seksuell orientering (6Rang 2015, s. 9). FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran uttrykte i 2021 bekymring for at barn utsettes for dette, og stadfestet at praksisen utgjør tortur og grusom, umenneskelig og nedverdiggende behandling (UN Special Rapporteur 2021, s. 10).

8 Referanser

Skriftlige kilder

- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2015). *The Situation of LGBT Children in Iran*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/IRN/INT_CRC_NGO_IRN_19808_E.pdf [lastet ned 19 september 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2016, 2. mai). *Confessing to having same-sex relations is the new norm for military service exemptions in Iran*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/2261/> [lastet ned 25. august 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2017a, desember). «*It's a great honor to violate homosexuals' rights*». *Official hate speech against LGBT people in Iran*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/wp-content/uploads/2017/12/Official-Hate-Speech-against-LGBT-People-in-Iran.pdf> [lastet ned 12. august 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2017b, 20. april). *Men Arrested at a Party in Isfahan Charged with "Sodomy"*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/2276/> [lastet ned 12. september 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2017c, september). آزار و تعقيب كنيد متوقف را شيراز ميهمانى دستگيرشدگان [*Stop the prosecution and harassment of those arrested at the Shiraz party*]. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/2726/> [lastet ned 12. september 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2018, 17. mai). *Reparative Therapies on Gays and Lesbians through Cruel, Inhumane and Humiliating Treatments Has Increased in Iran*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/2422/> [lastet ned 18. september 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2020a, 11. februar). *6Rang letter to Dutch government regarding its asylum policy for Iranian LGBTIQI*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra https://6rang.org/english/2563/#_ftn11 [lastet ned 10. august 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2020b, september). *Hidden wounds; A research report on violence against LGBTI in Iran*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/wp-content/uploads/2021/04/15-09-2020-Hidden-Wounds-English.pdf> [lastet ned 10. august 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2021, 10. mai). *Murder of a young Ahwazi gay man after the revelation of his sexual orientation through a military exemption card*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/3214/> [lastet ned 12. august 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2022a, september). *Fact sheet on Zahra Sadighi Hamedani (Sareh) and Elham Choubdar*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/wp-content/uploads/2022/09/Zahra-Sadighi-Hamedani-Sareh-Elham-Choubdar-Factsheet-07092022.pdf> [lastet ned 5. oktober 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (2022b, 6. august). *Sareh, an Iranian LGBTI activist, is facing a possible criminal conviction*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/3325/> [lastet ned 26. august 2022].
- 6Rang, dvs. Iranian Lesbian and Transgender Network (u.å.). *About us*. London: 6Rang. Tilgjengelig fra <https://6rang.org/english/about-us/> [lastet ned 8. september 2022].

- Abdorrahman Boroumand Center (2019, 17. mai). *"If You're Not a Lesbian, Why Don't You Have a Boyfriend?": Witness Testimony of Rezvaneh Mohammadi*. Abdorrahman Boroumand Center. Tilgjengelig fra <https://www.iranrights.org/library/document/3579> [lastet ned 11. september 2022].
- ACCORD, dvs. Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation (2018). *Iran: COI Compilation*. Wien: ACCORD. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/1441174/1226_1534925790_iran-coi-compilation-july-2018-final.pdf [lastet ned 10. august 2022].
- Ahmady, Kameel (2020a). *The Forbidden Tale of LGB in Iran. A Comprehensive Research Study On LGB*. London: Mehri Publication Ltd. Tilgjengelig fra <https://kameelahmady.com/wp-content/uploads/2020/05/The-Forbidden-Tale-of-LGB-in-Iran.pdf> [lastet ned 25. oktober 2022].
- Ahmady, Kameel (2020b). LGB in Iran-The Homophobic Law and Social System. *Swift Journal of Social Sciences and Humanities*, 6(1), 001-013. Tilgjengelig fra <https://kameelahmady.com/wp-content/uploads/2020/07/The-Homophobic-Law-and-Social-System-1.pdf> [lastet ned 2. september 2022].
- All Human Rights for All in Iran; KMMK-G, dvs. Association for Human Rights in Kurdistan – Geneva; AHRAZ, dvs. Association for the Human Rights Of The Azerbaijani People In Iran; IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Center; OutRight International; Siamak Pourzand Foundation, Small Media & Impact Iran (2020, juni). *Discrimination and violence based on gender, religion or belief, ethnicity and language, sexual orientation and gender identity. Written contribution to the Human Rights Committee In preparation for the List of Issues prior to Reporting (LOIPR) for the Islamic Republic of Iran*. Genève: UN. Tilgjengelig fra <https://docslib.org/doc/184043/discrimination-and-violence-based-on-gender-religion-or-belief-ethnicity-and-language-sexual-orientation-and-gender-identity> [lastet ned 16. august 2022].
- Amnesty International (2016, 2. august). *Iran: Hanging of teenager shows authorities' brazen disregard for international law*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2016/08/iran-hanging-of-teenager-shows-brazen-disregard-for-international-law/> [lastet ned 3. september 2022].
- Amnesty International (2021, 17. mai). *Iran: Murder of 20-year-old gay man highlights urgent need to protect LGBTI rights*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2051602/MDE1341292021ENGLISH.PDF> [lastet ned 26. august 2022].
- Amnesty International (2022). *Ill-treated Iranian LGBTI defender at risk*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2066998/MDE1351802022ENGLISH.pdf> [lastet ned 26. august 2022].
- Article 19 (2018). *Apps, arrest, and abuse in Egypt, Lebanon and Iran*. London: Article 19. Tilgjengelig fra https://www.article19.org/wp-content/uploads/2018/02/LGBTQ-Apps-Arrest-and-Abuse-report_22.2.18.pdf [lastet ned 29. august 2022].
- CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran (2019, 25. mars). *Gender Equality Researcher Tried in Iran Under National Security Charge*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2019/03/gender-equality-researcher-tried-in-iran-under-national-security-charge/> [lastet ned 11. september 2022].

- CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran (2021). *Fact Sheets: LGBTQ Rights in Iran*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/wp-content/uploads/LGBTQ-Iran-Fact-Sheet.pdf> [lastet ned 27. juni 2022].
- CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran (2022, 6. september). *UN, Governments Worldwide Must Speak Out for LGBTQ Activists Sentenced to Death in Iran*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2022/09/un-governments-worldwide-must-speak-out-for-lgbtq-activists-sentenced-to-death-in-iran/> [lastet ned 9. september 2022].
- DFAT, dvs. Department of Foreign Affairs and Trade (Australia) (2020, 14. april). *DFAT Country Information Report Iran*. Canberra: DFAT. Tilgjengelig fra <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/country-information-report-iran.pdf> [lastet ned 6. oktober 2021].
- DW, dvs. Deutsche Welle (2017, 14. september). "دستگیری شش مدیر تلگرامی به اتهام 'ترویج همجنس‌گرایی' [Six Telegram managers arrested for 'promoting homosexuality']". *DW*. Tilgjengelig fra <https://www.dw.com/fa-ir/%D8%AF%D8%B3%D8%AA%DA%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C-%D8%B4%D8%B4-%D9%85%D8%AF%DB%8C%D8%B1-%DA%A9%D8%A7%D9%86%D8%A7%D9%84%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D8%AA%D9%84%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%85%DB%8C-%D8%A8%D9%87-%D8%A7%D8%AA%D9%87%D8%A7%D9%85-%D8%AA%D8%B1%D9%88%DB%8C%D8%AC-%D9%87%D9%85%D8%AC%D9%86%D8%B3%DA%AF%D8%B1%D8%A7%DB%8C%D8%A8%DB%8C/a-40506706> [lastet ned 12. september 2022].
- DW, dvs. Deutsche Welle (2019, 12. juni). Iran defends execution of gay people. *DW*. Tilgjengelig fra <https://www.dw.com/en/iran-defends-execution-of-gay-people/a-49144899> [lastet ned 12. august 2022].
- Embassy of the United States in London (2008). *Iran: UK Grants Asylum to Victim of Teheran Persecution of Gays, Citing Publicity*. London: Embassy of the United States in London, publisert av WikiLeaks. Tilgjengelig fra https://wikileaks.org/plusd/cables/08LONDON1433_a.html [lastet ned 1. november 2022].
- FIDH, dvs. International Federation for Human Rights (2020, oktober). *No one is spared. The widespread use of the death penalty in Iran*. Paris: FIDH. Tilgjengelig fra <https://www.fidh.org/IMG/pdf/iranpdm758ang.pdf> [lastet ned 5. juli 2022].
- Freedom House (2022). *Freedom in the World 2022: Iran*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra <https://freedomhouse.org/country/iran/freedom-world/2022> [lastet ned 16. august 2022].
- Ghaedi, Monor (2021, 16. mai). Iran: How transgender people survive ultraconservative rule. *DW*. Tilgjengelig fra <https://www.dw.com/en/iran-how-transgender-people-survive-ultraconservative-rule/a-57480850> [lastet ned 23. september 2023].
- HRAI, dvs. Human Rights Activist In Iran (2021). *Annual Report 2021*. [s.l.]: HRAI. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/wp-content/uploads/2021/12/HRA-Annual-Report-2021-English.pdf> [lastet ned 12. august 2021].
- HRANA, dvs. Human Rights Activist News Agency (2022a, 20. juni). Ten Inmates Executed in Rajai Shahr Prison. *HRANA*. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/tag/iman-safari-rad/> [lastet ned 1. november 2022].

- HRANA, dvs. Hurman Rights Activist News Agency (2022b, 2. februar). Two Inmates Executed in Maragheh Central Prison. *HRANA*. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/two-inmates-executed-in-maragheh-central-prison/> [lastet ned 12. august 2022].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2012, 29. august). *Iran: Proposed Penal Code Deeply Flawed*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2012/08/29/iran-proposed-penal-code-deeply-flawed> [lastet ned 5. juli 2022].
- IHR, dvs. Iran Human Rights (2019, 19. juli). *Iran: Four Prisoners Hanged in One Day at One Prison*. Oslo: IHR. Tilgjengelig fra <https://iranhr.net/en/articles/3839/> [lastet ned 6. oktober 2022].
- IHR, dvs. Iran Human Rights (2021, 8. juli). *Farhad Najafi and Ali Ahmadi Executed on Rape Charges in Maragheh*. Oslo: IHR. Tilgjengelig fra <https://iranhr.net/en/articles/4800/> [lastet ned 12. august 2022].
- IHR, dvs. Iran Human Rights (2022, 31. januar). *Farid Mohammadi and Mehrdad Karimpour Executed on Charges of "Sodomy by Force"*. Oslo: IHR. Tilgjengelig fra <https://iranhr.net/en/articles/5080/> [lastet ned 12. august 2022].
- IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Center (2013, november). *Denied Identity: Human Rights Abuses Against Iran's LGBT Community*. New Haven: IHRDC. Tilgjengelig fra https://iranhrdc.org/wp-content/uploads/reports_en/Denied-Identity.pdf [lastet ned 30. juni 2022].
- ILGA, dvs. The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (2020). *State-sponsored homophobia: Global legislation overview update*. Genève: ILGA. Tilgjengelig fra https://ilga.org/downloads/ILGA_World_State_Sponsored_Homophobia_report_global_legislation_overview_update_December_2020.pdf [lastet ned 5. juli 2022].
- IPC, dvs. Islamic Penal Code (1996). *Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran – Book Five*. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/islamic-penal-code-of-the-islamic-republic-of-iran-book-five/> [lastet ned 3. desember 2021].
- IPC, dvs. Islamic Penal Code (2013). *Books I and II of the New Islamic Penal Code*. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/english-translation-of-books-i-ii-of-the-new-islamic-penal-code/> [lastet ned 7. desember 2021].
- Iran International (2022, 4. september). Iran Sentences Two LGBTQ Activists To Death For 'Promoting Homosexuality'. *Iran International*. Tilgjengelig fra <https://www.iranintl.com/en/202209042515> [lastet ned 9. september 2022].
- Iran Wire (2022, 20. juli). Detained LGBT+ Rights Activist Framed as "Trafficker" in Iran. *Iran Wire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/prisoners/105876-detained-lgbt-rights-activist-framed-as-trafficker-in-iran/> [lastet ned 9. september 2022].
- IranWire (2022, 31. januar). Two Men Executed on 'Sodomy' Charges. *IranWire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/prisoners/71206> [lastet ned 12. august 2022].
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (1995, 1. oktober). *Iran: Update to Response to Information Request IRN14104 of 28 May 1995 on the treatment of homosexuals, and current information on whether homosexuals have been executed on the grounds of their sexuality*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/3ae6ac1264.html> [lastet ned 1. november 2022].

- IRQR, dvs. Iranian Railroad for Queer Refugees (2017, 20. april). *More than 30 men arrested in Esfahan, Iran for sodomy*. Toronto: IRQR. Tilgjengelig fra <https://irqr.ca/2016/?p=561> [lastet ned 12. september 2022].
- Justice for Iran & 6Rang (2014). *Diagnosing Identities, Wounding Bodies: Medical Abuses and Other Human Rights Violations Against Lesbian, Gay and Trans gender People in Iran*. London: Justice for Iran. Tilgjengelig fra <https://www.justice4iran.org/persian/wp-content/uploads/2014/06/Pathologizing-Identities-Paralyzing-Bodies.pdf> [lastet ned 17. september 2022].
- Kabir, Amir & Nazareth, Irwin (2022). Conversion therapy: a violation of human rights in Iranian gay men. *The Lancet Psychiatry*, 9, 19. Tilgjengelig fra <https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2215-0366%2822%2900070-0> [lastet ned 16. august 2022].
- Karimi, Ahmad & Bayatrizi, Zohreh (2019). Dangerous positions: Male homosexuality in the new penal code of Iran. *Punishment and Society*, 21(4), 417-434.
- Kjaran, Jón Ingvar (2019). *Gay Life Stories. Same-Sex Desires in Post-Revolutionary Iran*. Cham, Sveits: Springer Nature.
- Kjaran, Jón Ingvar (2020). Queer activism and non-formal outreach work in Iran: Creating a community of support and learning. I: Dennis A. Francis, Jón Ingvar Kjaran, Jukka Lehtonen (Red.), *Queer Social Movements and Outreach Work in Schools: A Global Perspective*. Cham: Springer Nature.
- Kligerman, Nicole (2007). Homosexuality in Islam: A Difficult Paradox. *Macalester Islam Journal*, 2(3), 1-13. Tilgjengelig fra <https://digitalcommons.macalester.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1028&context=islam> [lastet ned 4. oktober 2022].
- Landinfo (2021, 31. mai). *Iran: Internett og sosiale medier*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/05/Temanotat-Iran-Internett-og-sosiale-medier-31052021.pdf> [lastet ned 5. juli 2022].
- Landinfo; CGRS, dvs. Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons & SEM, dvs. Swiss State Secretariat for Migration (2021, 13. desember). *Iran: Criminal procedures and documents*. Oslo/Brussel/Bern: Landinfo, CGRS & SEM. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/12/Iran-report-criminal-procedures-and-documents-122021-4.pdf> [lastet ned 19. april 2022].
- OutRight Action International (2016a). *Being Lesbian in Iran*. New York: OutRight Action International. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/58c2b72f4.html> [lastet ned 16. august 2022].
- OutRight Action International (2016b). *Being Transgender in Iran*. New York: OutRight Action International. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/58c2b6e44.html> [lastet ned 25. august 2022].
- OutRight Action International; The Citizen Lab & OONI, dvs. The Open Observatory of Network Interference (2021). *No Access. LGBTIQ Website Censorship in Six Countries*. New York: OutRight Action International, The Citizen Lab & OONI. Tilgjengelig fra <https://citizenlab.ca/wp-content/uploads/2021/08/LGBTIQ-censorship-Final-1.pdf> [lastet ned 4. juli 2022].

- Rasmussen, Sune Engel (2014, 23. desember). Living Dangerously: What it's like to be gay in Iran. *Vocativ*. Tilgjengelig fra <https://www.vocativ.com/culture/lgbt/iran-gay-laws/index.html> [lastet ned 30. oktober 2022].
- Saeidzadeh, Zara (2016). Transsexuality in Contemporary Iran: Legal and Social Misrecognition. *Feminist Legal Studies*, 24(3), 249–272. Tilgjengelig fra <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10691-016-9332-x.pdf> [lastet ned 25. august 2022].
- Sato, Mai & Alexander, Christopher (2021, 21. februar). *State-Sanctioned Killing of Sexual Minorities: Looking Beyond the Death Penalty*. Melbourne: Eleos Justice and Capital Punishment Justice Project, Monash University. Tilgjengelig fra https://bridges.monash.edu/articles/report/State-Sanctioned_Killing_of_Sexual_Minorities_Looking_Beyond_the_Death_Penalty/14069318/3 [lastet ned 23. august 2022].
- Shakib, Shirin (2022, 9. september). Iran: Rights groups slam death sentences for LGBTQ activists. *DW*. Tilgjengelig fra <https://www.dw.com/en/iran-rights-groups-slam-death-sentences-for-lgbtq-activists/a-63069473> [lastet ned 16. september 2022].
- Small Media (2018). *Breaking the Silence. Digital Media and the Struggle for LGBTQ Rights in Iran*. London: Small Media. Tilgjengelig fra https://smallmedia.org.uk/media/projects/files/BreakingTheSilence_2018.pdf [lastet ned 4. juli 2022].
- U.S. Department of State (2021, 30. mars). *Iran 2020 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/IRAN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [lastet ned 14. juni 2021].
- U.S. Department of State (2022, 22. april). *Iran 2021 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/03/313615_IRAN-2021-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf [lastet ned 10. oktober 2022].
- UN Special Rapporteur, dvs. UN Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2021, 11. januar). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/2045194/A_HRC_46_50_E.pdf [lastet ned 12. august 2022].
- UN Special Rapporteur, dvs. UN Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2022, 13. januar). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/005/44/PDF/G2200544.pdf?OpenElement> [lastet ned 27. september 2022].
- Weinthal, Benjamin (2019, 26. januar). Iran publicly hangs man on homosexuality charges. *The Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <https://www.jpost.com/Middle-East/Iran-publicly-hangs-man-on-homosexuality-charges-578758> [lastet ned 6. oktober 2022].
- Weinthal, Benjamin (2022, 1. juli). Iran executes a gay man under label of sodomy, says expert. *The Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra https://www.jpost.com/middle-east/iran-news/article-710848?utm_source=jpost.app.apple&utm_medium=share [lastet ned 1. november 2022].

Yadegarfard, Mohammadrasool (2019). How are Iranian Gay Men Coping with Systematic Suppression Under Islamic Law? A Qualitative Study. *Sexuality & Culture*, 23(4), 1250–1273. Tilgjengelig fra <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s12119-019-09613-7.pdf> [lastet ned 16. august 2022].